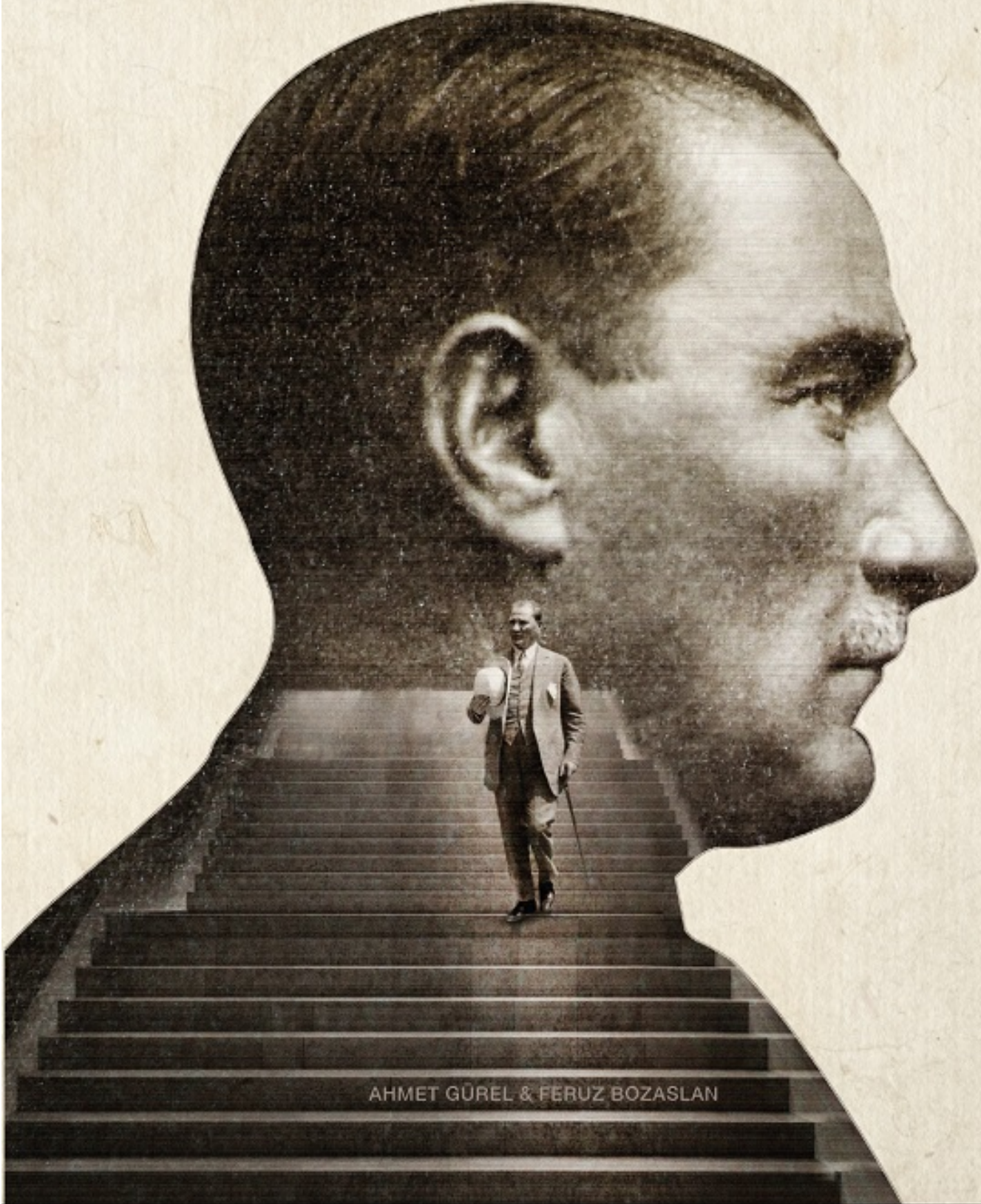

ATATÜRK'ÜN ADIMLARIYLA **KARŞIYAKA**

"ATATÜRK'ÜN KARŞIYAKA'DAKİ GÜNLERİ"
1922-1934

AHMET GÜREL & FERUZ BOZASLAN

12 Yılda 12 Ziyaret...

**ATATÜRK'ÜN ADIMLARIYLA
KARŞIYAKA**

Ahmet Gürel - Feruz Bozaslan

ATATÜRK'ÜN ADIMLARIYLA KARŞIYAKA

Atatürk'ün Karşıyaka'daki Günleri
1922 - 1934

Editör:

Ahmet Gürel - Feruz Bozaslan

Düzelten:

Haluk Işık

Dizin ve grafik tasarım:

Handan Konuş - Nurcan Durmaz

Kapak tasarım:

Hasan Kaymak

Baskı Tarihi:

Haziran 2020

Milli Egemenliğin
100. yıl anısına...

1. ADIM

İplikçizade Köşkü'nde Konaklaması

10-11-13 Eylül 1922

sayfa 19

2. ADIM

Annesi Zübeyde Hanım'ın Mezarı'nı Ziyareti

27 Ocak 1923

sayfa 51

3. ADIM

**Atatürk ve Latife Hanım'ın,
Zübeyde Hanım'ın Mezar Ziyareti**

31 Ocak 1923

sayfa 59

4. ADIM

Karşıyaka Tren İstasyonu'nda Karşıyakalılara Seslenişi

11 Ekim 1925

sayfa 67

5. ADIM

Karşıyaka Spor Kulübü Ziyareti

13 Ekim 1925

sayfa 75

6. ADIM

**İzmir Kız Muallim Mektebi
(Karşıyaka Kız Öğretmen Okulu)
Ziyareti**

13 Ekim 1925

sayfa 81

7. ADIM

Karşıyaka Spor Kulübüne Yaptığı 2. Ziyareti

24 Haziran 1926

sayfa 89

8. ADIM

Annesi Zübeyde Hanım'ın Mezarı'nı Ziyareti

03 Mart 1930 günü

sayfa 97

9. ADIM

İzmir Kız Muallim Mektebi 2. Ziyareti

01 Şubat 1931

sayfa 99

10. ADIM

Karşıyaka Halk Evi Ziyareti

02 Şubat 1931

sayfa 105

11. ADIM

Karşıyaka Bostanlı Gezisi

02 Şubat 1933

sayfa 111

12. ADIM

İzmir Kız Muallim Mektebi 3. Ziyaret

22 Haziran 1934

sayfa 113

ATATÜRK'ÜN KARŞİYAKALILARA SESLENİŞİ

“İzmir’in Karşıyakalıları, sizleri derin sevgilerimle selamlarım. Ben, İzmir’in tamamını severim. Güzel İzmir’in temiz kalpli insanların da beni sevdiklerinden eminim.

Yalnız bir raslantı beni Karşıyaka’ya daha fazla bağlamıştır. Karşıyakalıları! Anam sizin bağrınızda, sizin topraklarınızda yatıyor.

Karşıyakalıları, İzmir’i gördüğüm gün öncelikle Karşıyaka’yı ve orada sizin topraklarınızda yatan anamın mezarını gördüm.”

Mustafa Kemal Atatürk
(12 Ekim 1925)

ÖNSÖZ

“10 Eylül 1922 akşamı, Atatürk’ün Karşıyaka’ya gelişi ve kalışı, Karşıyakalılar tarafından bilinen bir ziyarettir. **“İzmir’in kurtarıcısı”**nın İplikçizade Köşkü’ne ilk gelişinde, kadın-erkek oradaki İzmirli;ler;

“Buyurunuz, geçiniz. Bizim öcümüzü yerine getiriniz! Yabancı kral, bu evden içeri, bizim bayrağımıza basarak geçmişti. Siz, lütfedin. Bu lekeyi silin! Burası sizin şehrinizdir. Bu ev sizin evinizdir. Bu hak sizindir” diye yalvarıyorlardı.

Sen, o yerde serili bayrağın önünde, bulunduğun noktada kaldın. Sana ağlaşarak yalvaran kadınlara, erkeklere tatlılıkla baktın:

“O, geçmişte hata etmiş. Bir milletin bağımsızlığının sembolü olan bayrak çiğnenmez. Ben onun hatasını tekrar edemem” dedin. Yunan bayrağını yerden kaldırttın ve bembeyaz mermerlere basarak içeri girdin.” (Ruşen Eşref Ünaydın, Atatürk’ü Özleyiş, Ankara 2001, s. 205-209.)

Atatürk’ün, dünyaya mal olan **“Yurtta barış, dünyada barış”** sözünü sadece sözde değil, özde olduğunu, savaştığı ülkenin bayrağına göstermiş olduğu bu saygıdan da görüyoruz.

10-11-13 Eylül 1922 günlerinde, Atatürk Karşıyaka İplikçizade Köşkü’nde üç gün kalmıştır.

15 Ocak 1923 günü, Karşıyaka’nın kalbine gömülen Zübeyde Hanım’ın mezarına görev nedeniyle geç gelen Atatürk’ün, annesinin mezarı başında yaptığı konuşmasına, **“Egemenlik Andı”** diyebiliriz.

Atatürk’ün, on iki yıl içinde 12 kez Karşıyaka’yı ziyaret ettiğini üzümlere belirtmeliyiz ki çoğumuz bilmiyoruz. Bu kitapta; iki kez KSK’yi, üç kez İzmir Kız Muallim Mektebi’ni ve de altı kez annesinin mezarını ziyaret ettiğini okuyacağız.

En son Karşıyaka ziyaretinde, yanında İran Şehinşahı Rıza Pehlevi'yi, İzmir Kız Muallim Mektebi'ne getirirken, Türkiye'de başlayan eğitim hamlesini İran Şahı'na göstermek ister. Atatürk, okulun kapısından girerken, bir adım gerileyerek, misafirine yol gösterir:

“Buyurun”

Merdivenden gülümseyerek çıkan İran Şehinşahı Rıza Pehlevi, birden ciddileşerek sağ elini yukarıya kaldırır ve:

“Yok” der, **“Men leşkerem, sen Serdarsen.”** (*Ben erim, sen komutansın.*)

Atatürk, çaresiz önden yürür.

İran Şahı, bahçedeki ve camlardaki öğretmen adayı kızları görünce, yukarıdaki unutulmaz sözleri söylemiştir.¹

Yaşadığımız yerdeki Atatürk'ün ve annesinin bu önemli ziyaretleri önemseyen ve O'nun ayak izlerinin farkında olan bizler, bu tarihi adımları ve O'nun Karşıyaka'da dile getirdiği sözlerini gelecek nesillere aktarmayı, Atatürk'e olan borcumuzu bir nebze de olsa ödemek amacıyla yola çıktık.

Feruz Bozaslan'ın projesi olan bu kitap, Milli Egemenliğin 100. yılı anısına Karşıyaka Belediyesi tarafından hayat bulmuştur.

Mart 2019

Ahmet Gürel

Atatürk Araştırmacısı

¹Ahmet Gürel, *Gazi'nin İzmir Anıları*, İzmir Büyükşehir Belediyesi APİKAM Yayını 2013, İzmir.

BAŞKAN'dan

Karşıyaka ATATÜRK'tür.

Büyük onurumuz

İlk yerleşim izlerinden günümüzün çağdaş ve modern Karşıyaka'sına, kentimiz her zaman çok özel bir yere sahip olmuş, saygı ve hayranlık görmüştür. Doğanın eşsiz armağanı olan coğrafyamızdan ve tarihsel birikimlerden güç alan yaşam algımız, "Karşıyakalılık Ruhu"nun ve duruşunun yansımasıdır.

Ülkemize ve yeryüzüne bilimden spora, eğitimden sanata pek çok değer armağan eden Karşıyaka için, Büyük Önderimiz ve Başöğretmenimiz Gazi Mustafa Kemal Atatürk, paha biçilemez ve vazgeçilemez önemdedir. Türkiye Cumhuriyetinin çağdaş, demokratik ve laik niteliklerini bir yaşam biçimine çeviren Karşıyaka, bu değerlerin mimarına ev sahipliği yapmanın, yalnızca eşsiz bir komutan ve devlet adamı kişiliğine değil, özel yaşamına da tanık olmanın ve paylaşmanın haklı gururuna ve onuruna sahiptir.

Bu tanıklık, Büyük Önderimizin bıraktığı silinmez izler ve eşsiz anılarla bezelidir.

KSK'mizin göğsündeki Ay Yıldızı bizzat armağan etmesi, ülkemize dair öngörülerini ve ideallerini, her ziyaretinde Karşıyaka ve Karşıyakalılar ile birlikte dillendirmesi ve nihayet "Bir anne dünyayı değiştirebilir" sözünü kanıtlayan annesi Zübeyde Hanımı, vefatından sonra topraklarımıza emanet etmesi, bu izlerin akla ilk gelenleridir.

Biz o nedenle her zaman ve her yerde "Karşıyaka, Atatürk'tür" demenin coşkusunu ve övüncünü yaşarız.

"İzmir'in Karşıyakalıları, sizi derin sevgiyle selâmlarım. Ben bütün İzmir'i ve bütün İzmirliyi severim. Güzel İzmir'in temiz kalpli insanların da beni sevdiklerinden eminim. Yalnız bir rastlantı beni Karşı-

yaka'ya daha fazla bağlamıştır. Karşıyakalılar, anam sizin bağrınızda, sizin topraklarınızda yatıyor. Karşıyakalılar, İzmir'i gördüğüm gün öncelikle Karşıyaka'yı ve orada da sizin Türk topraklarınızda yatan anamın mezarını gördüm."

Büyük Önderimizin bu sözleri, bizim için yalnızca tarihe yazılmış bir onurlandırma değil, geleceğe yönelik sorumluluğumuzdur.

Kentlere hizmet etmek, biraz da tarihsel ve toplumsal hafızayı diri tutmak, sonraki kuşaklara aktarmak ve geleceğe yürürken rehber edinmektir. Feruz Bozarslan ve Ahmet Gürler'in çalışmasını, bu nedenle çok önemsiyor ve emekleri için teşekkür ediyorum.

Karşıyaka Belediyesi olarak, bu anlamdaki her çabayı desteklemeyi, tarihsel, kültürel ve sanatsal çalışmaları yoğunlaştırmayı ve kurumsallaşmayı öncelikli hedef ve sorumluluk olarak görüyoruz. Önümüzdeki süreç, bu kararlılıkla yaşanacaktır. Başta hemşerilerimiz olmak üzere, ilgili tüm kişi ve kurumları dayanışmaya ve paydaşlığa davet ediyorum. Kazanan kentimiz ve ülkemiz olacaktır.

Büyük Önderimizin izlerinden geleceğe yürüyoruz. Karşıyaka o yüzden değerlidir, güzeldir, önemlidir. Saygılarımla.

Dr. Cemil Tugay

Karşıyaka Belediye Başkanı

Haziran 2020

İzmir'e gelen süvarilerin komutanı
Korgeneral Fahrettin Altay

(12 Ocak 1880 İşkodra - 25 Ekim 1974 İstanbul)
(Falay Ailesi arşivinden)

Atatürk'ün
Karşıyaka'daki adımlarını takip etmeye başlamadan önce,
Sizlere, Karşıyaka'nın kurtuluş gününden
kısaca söz edelim...

KARŞIYAKA'NIN KURTULUŞU

9 Eylül 1922 / Saat: 16:00

1922 Türk Askeri Karşıyaka'ya Girerken...

Bombacı Ali Çavuş

Fahrettin Altay komutasındaki 5. Süvari Kolordusu, Menemen'i kurtardıktan sonra, İzmir'deki gemilerine doğru kaçan Yunan Ordusu'nun peşinden Karşıyaka'ya doğru ilerler.

Karşıyaka'yı Türk Bayrağına kavuşturacak olan bu kahramanlara verilen ad; **"Şanlı Tümenler"** idi.

9 Eylül 1922 günü saat 16.00'da, Albay Suphi (Kula) komutasındaki 14. Süvari Tümeni, Kuzeyden, Karşıyaka'ya girerek düşman işgalinden kurtarmıştır. O kahramanlardan biri olan Bombacı Ali Çavuş², Karşıyaka vapur iskelesi karşısındaki şimdi öğretmenevi olan askeri karargaha, Karşıyakalı kadınların elleriyle diktikleri Türk Bayrağını göndere çekerken, aynı anda vapur iskelesinden atılan toplar, Karşıyaka'nın kurtuluşunu ilan etmiştir.

² Sancar Maruflu'nun, Uşakizade Köşkü'ne hediye ettiği "Bombacı Ali Çavuş" fotoğrafı.

Bombacı Ali Çavuş Türk Bayrağına Kavuştu

Karşıyaka Belediyesi, ulusal kurtuluşun 94. Yılında, Milli mücadele sonucunda düşman işgalinden kurtulan Karşıyaka'ya ilk sancağı diken Bombacı Ali Çavuş'un heykeline, Türk Bayrağı ekledi. Törende konuşan, Gazeteci- Yazar **Yaşar Aksoy**:

"21 yıl önce hangi duyguları taşıyorsam, bugün de aynı duygularla karşınızdayım. Herhangi bir askeri rütbesi olmadan, tamamen vatan sevgisiyle direnişi örgütleyen Bombacı Ali Çavuş'a her zaman şükran duyacağız. O'nu gelecek kuşaklara taşımaya vesile olan Karşıyaka Belediyesi'ne teşekkür ediyorum" diyerek duygularını ifade etti.

Bombacı Ali Çavuş'un torunu **Devrim Çağlayan Irmak** "bu anlamlı günde dedemizi unutmayan ve bizi onurlandıran Karşıyaka Belediyesi'ne çok teşekkür ediyorum" dedi.

Bombacı Ali Çavuş Heykelinin hayata geçmesi

Emperyalizmin güçlerine karşı bağımsızlık ve özgürlük mücadelesi veren Türkiye'nin tarihi, destanlarla doludur. Türkiye coğrafyasında her bir kentimizde verilen Kurtuluş Savaşı'nın şehitleri, gazileri, dünya tarihinde ölümsüz anılar bırakmışlardır. İzmir'de Karşıyaka'da destanlar yazan nice kahramanlarımız vardır. Bu kahramanlardan biri de Alaybey semtinin gazilerinden Bombacı Ali Çavuş'tur.

Karşıyaka'ya Kurtuluşumuzun simgesi olabilecek bir heykeli, bir anıtı yapma düşüncemize, ülkemizin ve Karşıyaka'mızın çok değerli yazar, şair, gazetecisi Sayın Yaşar Aksoy, Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün önderliğinde başlayan Kurtuluş Savaşı'mızın halk kahramanlarından, ömrünün sonuna kadar Karşıyaka'da yaşamış olan Bombacı Ali Çavuş'un heykelinin yapılmasını teklif etmiştir.

Bu teklif Karşıyaka Belediye Meclisimizin ve Karşıyaka Belediyemiz'in oybirliği ve toplumun desteği ile çok uygun bulunmuştur. Bombacı Ali Çavuş'un ailesi ile de görüşülerek heykelin Karşıyakalı heykeltıraş Sayın Ekin Erman tarafından yapılması uygun bulunmuştur.

Benim heykel konusunda anlayışım, yapılacak heykellerin mermer veya bronzdan olması yönündedir, Bombacı Ali Çavuş'un heykelinin de aynı şekilde bronzdan yapılması kararlaştırılmış ve Sayın Ekin Erman çalışmalarına başlamıştır. Heykelin yapımı sırasında Sayın Yaşar Aksoy ve Bombacı Ali Çavuş'un aile bireyleri heykelin modelini görerek onaylarını vermişler heykeli yaşadığı Karşıyaka'da Alaybey Mahalle ve Tersane Mahallelerinin birleştiği, şimdi yerinde olmayan Alaybey tren istasyonunun yanındaki parka konulmuştur.

09 Eylül 1995 yılında, İzmir'in Kurtuluş gününde, dönemin Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Sayın Hüsamettin Cindoruk tarafından, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı ve İzmir Milletvekili Sayın Ersin Faralyalı, İzmir Valisi Sayın Kutlu Aktaş, Karşıyaka Kaymakamı Sayın Mehmet Demir, Karşıyaka İlçe Milli Eğitim Müdürü Sayın Muammer

Gezginci ve Karşıyaka Müftüsü Sayın Nadir Kuru ile Karşıyakalı vatandaşlarımızın ve misafirlerimizin katılımıyla Karşıyaka Belediye Bantosunun icra ettiği İstiklal Marşı'ndan sonra Bombacı Ali Çavuş'un heykelinin açılışı gözyaşları içinde yapılmıştır.

Bombacı Ali Çavuş, Mustafa Kemal Atatürk'ün önderliğinde yapılan Kurtuluş Savaşı'mızın, binlerce şehit, gazi ve kahramanlarından biriydi. Karşıyaka'nın ölümsüz bir sembolüydü.

Bizler, çocukluğumuzda, Milli Bayramlarda, başında Kuvayı Milliye kalpağı, üzerinde üniforması ve çapraz fişeklikleri, omuzunda tüfeği, belinde tabanca ve kaması ile törenlere katılan Bombacı Ali Çavuş'u, yakından takip eder ve bugün Bahçelievler dediğimiz mahallede bulunan, bahçe içindeki evine kadar onu büyük bir hayranlıkla izlerdik. Evinin bahçesindeki direkte, devamlı olarak Türk Bayrağı dalgalanırdı.

Kurtuluş Savaşı'mızda büyük yararlılık göstermiş kahramanımızın heykelini Karşıyaka'ya kazandırmaktan büyük bir onur ve gurur duyduğumu belirtir, başta Gazi Mustafa Kemal Atatürk olmak üzere Vatanın Kurtuluşu için hayatlarını feda eden gazilerimizin, şehitlerimizin ve Bombacı Ali Çavuş'un aziz hatıraları önünde saygıyla eğiliyor ve rahmetle anıyorum. Mekanları cennet olsun.

Ahmet Kemal Baysak

1994 – 1999 Dönemi

Karşıyaka Belediye Başkanı

Bosna Hersek Fahri Başkonsolosu

Onca zorluklarla kazanılmış vatan toprakları...

**Yaşadığımız yerlerin, her gün arşınladığımız sokakların,
kaldırımların, önlerinden geçtiğimiz ve günümüzde ayakta
kalan az sayıda evlerin, tarihimizin ve kültürümüzün izlerini
taşıdığının farkında mıyız?**

Karşıyaka'yı Atatürk'ün adımlarıyla dolaşmaya başlayalım...

KARŞIYAKA'DA ATATÜRK'ÜN 1. ADIMI

**GAZİ MUSTAFA KEMAL ATATÜRK,
İPLİKÇİZADE KÖŞKÜ'NDE**

10 - 11 - 13 Eylül 1922

Bu köşkte yaşananlar tam bir film konusu...

Atatürk'ün İzmir'in kurtuluşunun gecesi 3 gün kaldığı Karşıyaka İplikçizade Köşkü'nün nerede olduğunu biliyor muyuz?

Yukarıda deniz kenarında yazlık yerleri anımsatan güzel görüntü, günümüzde Karşıyaka Zübeyde Hanım Nikah Evi'nin tam karşısındır...

Günümüzde Çağlayan apartmanının olduğu yerde, bir zamanlar önemli tarihe tanıklık etmiş İplikçizade Köşkü vardı. Bu köşk, tarihte önce Yunan Kralı Konstantinos'a ardından bir yıl geçmeden, Gazi Mustafa Kemal Atatürk'e ev sahipliği yapmıştır.

*Dönemin
Karşıyaka Belediye Başkanı
Şebnem Tabak tarafından
Çağlayan Apartmanının önüne
yapılan anı levhası...*

Kemal Anadol Kulağım Karadeniz’de adlı kitabında Konstantinos’un Karşıyaka’ya gelişini şöyle anlatıyor;

11 Haziran 1921 günü Kral Konstantinos, Küçük Asya Ordusunun başına geçmek üzere Atina’dan hareket edecekti. Atina Katedrali’nde görkemli bir tören düzenlendi. Yunanistan’ın tüm yöneticileri ve halk bu törendeydi. Buradan ayrılan Kral alkışlarla uğurlandı. İzmir’e gidecek Lemnos savaş gemisine bindi. Gemiye üç savaş gemisi de yol boyunca refakat edecekti. Lemnos’ta kralla birlikte Veliahd Prens Nikoloas, Prens Andreas, Başbakan Gunaris, Savaş Bakanı Theotakis, Gnelekurmay Başkanı Doumanis bulunuyordu.

Kostantin yola çıkarken bir bildiri yayınlamıştı :

“Elenizm yüzyıllardır savaştığı o yerlerdeki ordunun başına geçmek üzere yola çıkıyorum. Ordularımızın önderi, soyumuzun geçmişidir. Bu parlak uygarlık geçmiş, bize yüksek sorumluluk gerektiren görevler yüklemektedir. Bu görevleri yerine getirmeye hazır olduğumuzu ilan ediyoruz. Tanrı’nın yardımına, kahraman ordumun heyecanına ve elen basiretinin sarsılmaz gücüne, moraline güvenerek milletin yüce iradesinin beni çağırdığı oraya gidiyorum”

Lemnos İzmir’e vardığında denizde ve karada yapılan karşılama, Atina’daki törenden çok daha görkemliydi. Kral Kostantin ve yanındakiler asker-sivil yöneticiler, İzmir’in ünlü limanı Pasaport’a değil, anlamlı bir mesaj vererek, Haçlı seferlerinde Kral Richard’ın karaya çıktığı Karşıyaka’ya ayak bastılar. Krallın konuk edildiği mekan da ilginçti. Karşıyaka yalısının Kuzeyekıvrıldığı burunda, İplikçizade İsmail bey’in büyük bir evi vardı. İsmail Bey İzmir’in varlıklı bir tüccarıydı. Bu büyük ve güzel evi bir Rum’dan satın almıştı. Yunan işgali gerçekleşince bunu içine sindirememiş ,ailesiyle birlikte İzmir’den ayrılmıştı. Evi satan rum “Ev bana kaldı ”diyerek sattığı mekana el koymuş ve İplikçizade Yalı’sını Kral Kostantin’e tahsis etmişti. Karaya çıkan Kral yolun karşısına geçerek evin önüne geldi. İzmir ve Karşıyaka Rumları büyük bir kalabalık oluşturmuşlardı. “Yaşasın Kralımız”, “Çok yaşa Kostantin” diye bağırıyorlardı. Alkış ve Zito(yaşa) sesleri çevreye yayılmıştı. İzmir Metropoliti Hrisostomos Kralı taktis ediyordu. Kral Önde, Başbakan Gunaris’le Bakanları ve Generaller arkada, merdivenlere halı gibi serilen Türk Bayrağını çiğneyerek eve girdiler. Kalabalık bir süre sonra dağıldı.

Yunan Kralı Konstantinos Karşıyaka'da...

Yunan Kralı Konstantinos, tekneden İzmir'e çıkarken, 1921

12 Haziran 1921 tarihinden itibaren Yunan Kralı Konstantinos bir müddet, İplikçizade Köşkü'nü karargah olarak kullanmış, o dönem sağlık sorunları olan eşi kraliçe Sofia'yı da bu evde ağırlamıştır.

Kral Kostantinos ve Kraliçe Sofia

*Yunan Kralı Konstantin,
Karşıyaka'daki İplikçizade Köşkü
balkonunda,1921*

Fakat onların Karşıyaka'daki bu konukluğu pek uzun sürmez ve tarihler 10 Eylül 1922 gününü gösterdiğinde, üç yıllık işgalden sonra, Karşıyaka da Yunan işgalinden kurtulur. Yunan Kralı'nın da bu köşte kalmış olmasından kaynaklanan duygusal durumdan dolayı, Karşıyakalılar da kurtuluş günlerinde bu köşkü özel olarak Atatürk'ün konaklaması için hazırlamışlardır.

Atatürk'ün Yattığı Odada Unutulan Çerçeve...

Fikri Altay'ın torunu Zafer Falay, İplikçizade Köşkü'nde yaşanan anıyı şöyle anlatıyor:

"Yunan Kralı Konstantinos ve eşi Sophie'ye İplikçizade Köşkü'nden ayrılırken bazı eşyalarını götürmeyip, köşkte bırakmışlardır. Bunlar, onların günlük yaşamlarında kullandığı eşyalardı ve ailemizce özenle saklanmaktadır. Ancak bırakılanların bir tanesi çok önemlidir. Bu, Gazi Mustafa Kemal'e yatak odası olarak tahsis edilen odanın duvarında unutulan Kraliçe Sophie'nin fotoğrafıydı.

Gazi, odaya girince, duvardan indirilmesi unutulmuş bu fotoğrafın yarattığı etki, köşkün sahipleri arasında adeta soğuk bir rüzgarın gibi esmiş. Ne var ki o eşsiz kahramanın olgunluğu, esen soğuk rüzgarı bir anda melteme çevirir. O, kraliçenin fotoğrafının yerinde kalmasını ister. Gazi'nin isteği yerine getirilir ve fotoğraf duvardaki yerinde kalır. Ancak, daha sonra, büyüklerimizce, Kraliçe Sophie'nin fotoğrafının yerine Mustafa Kemal'in kalpaklı fotoğrafı yerleştirilerek, çerçeve asıldığı yerde bırakılır.

Bu çerçevenin gizemli hikayesi, aile içinde hep anlatıla gelir ama ailemiz, Yunan kraliçesi ile Gazi Mustafa Kemal'in fotoğraflarının üst üste yerleştirildiğini bizlere aktarmaz.

Kardeşim Faik Falay, bir gün bu çerçeveyi temizlik için yerinden indirir ve fotoğrafın 91 yıllık sırrını gün ışığına kavuşturur.

Muzaffer komutan Gazi Mustafa Kemal, bizim köşke girerken, Yunan bayrağını çiğnemeyip, yerden kaldırırken, barış ve huzur içinde yaşaması gereken iki ülkenin halklarına yeni ufuklar açmıştır. O güne ait bu iki fotoğraf, dünyada birçok dostluğa örnek teşkil edecek komşuluğun simgesi olarak köşteki yerinde sergilenmektedir."

*Abisi Faik Falay
çerçeveyi temizlerken
94 yıllık sırra ulaştı*

Atatürk, Karşıyaka'ya Gelirken...

Soldan sağa;
Gazi, Mareşal Fevzi Çakmak,
Başyaver Salih (Bozok) bey

Gazi, İzmirliilerin kendisine armağan ettiği otomobille Hükümet Konağı'ndan ayrılmış ve Karşıyaka'ya doğru yola çıkmıştır. Ruşen Eşref Bey, İplikçizade Köşkü'ne³ gelirken yolda yaşananları ve köşkün önünde gördüklerini şöyle anlatmıştır:

"Sen nice yakılmış, yıkılmış kasabalarımız içinden yüreğin dağlanarak geçmiş adam, o gün, İzmir'i hiçbir yakıntıya, yıkıntıya uğramamış olarak kurtardığından dolayı sevinç duyuyordun. Arabadan elinle İzmir'i göstererek:

'Bu şehre bir zarar gelseydi yazık olurdu. Çok acırdım doğrusu' diyordun.

Fethi bey'in şehit düştüğü yeri gösteriyorlardı. Başını çevirip o yere uzun uzun bakıyordun.

'Kahraman adam' diyordun.

...Karşıyaka'dan içeri giriyordun. Öyle bir karşılanıyordun ki! O sokaklar insan dolusu insan, önün sıra, ardın sıra giden atlıların ayakları altında can verecekler gibi kendilerinden geçiyorlardı. Onların haykırılarından atlar ürküyorlar, şaha kalkıyorlardı. Sevinçten gülenler' Fakat coşarak sevinçten bayılacak dereceye varıp hüngür hüngür ağlaşan kadınlar. Pencereden bayraklar ve çarşafklar gibi sarkıp yırtınırcasına

³ Gazi'nin Karşıyaka'da kaldığı İplikçizade İsmail Bey'e ait bu konakla ilgili geniş bilgiyi, kitabımızın 'Atatürk Evleri' bölümünde göreceksiniz.

bağrışa bağrışa, sana haykıra haykıra dua eden kadınlar. Çırpınışları onların hızından daha rüzgârlanmış gibi dalga dalga harelenen bayraklar. O ne olduğunu henüz gereği gibi kavramamışlarsa da ömürlerinin gün doğumunda bir zafer geçidinin bütün heyecanını hayatları boyunca anacak İzmir çocukları! Atların nalları altında ezilecek gibi arabaya, ellerinde küçücük küçücük Türk bayraklarıyla, güllerle, karanfillerle koşuşa koşuşa sokulan çocuklar.

Hep bitmeyen, tükenmeyen alkışlar ve kutlayışlar arasında evin önüne vardın. Atlar durdu. Araba durdu.

İki yanının sarmış bir coşkun halk arasından geçtin. Evin merdiven tıraşına çıktın. Seni yerlere eğilerek; Seni el çırparak; Seni dualar ederek karşılayan kadın, erkek kalabalığının önünde durdun.

Seni içeri davet ediyorlardı. Sen duruyordun. Yerde yatan örtüyü sordun. O, ipekten kocaman bir düşman bayrağıydı ki üzerine basılarak geçilecek bir yol halısı gibi böyle serilmişti.

Kadın-erkek oradaki İzmirli:

‘Buyurunuz, geçiniz. Bizim öcümüzü yerine getiriniz! Yabancı kral, bu evden içeri, bizim bayrağımıza basarak geçmişti. Siz, lütfedin. Bu lekeyi silin! Burası sizin şehrinizdir. Bu ev sizin evinizdir. Bu hak sizindir’ diye yalvarıyorlardı.

Sen, o yerde serili bayrağın önünde, bulunduğu noktada kaldın. Sana ağlaşıp yalvaran kadınlara, erkeklere tatlılıkla baktın:

“O, geçmişte hata etmiş. Bir milletin bağımsızlığının sembolü olan bayrak çiğnenmez. Ben onun hatasını tekrar edemem” dedin.

Onu yerden kaldırttın ve bembeyaz mermerlere basarak içeri girdin.

İşte, sen İzmir’e ilk gün zaferinle böyle girdin.”⁴

Atatürk’ün, dünyaya mal olan “Yurtta barış, dünyada barış” sözünü sadece sözde değil, özde olduğunu, savaştığı ülkenin bayrağına göstermiş olduğu bu saygıdan da görüyoruz.

⁴ Ruşen Eşref Ünaydın, Atatürk’ü Özleyiş, İş Bankası Yayınları, İstanbul 1957, s. 205-209.

Atatürk'ün Karşıyaka'da kaldığı evin sahibi İsmail Bey, Yunan işgalinde Rodos'a kaçmış, karısı Fatma Hanım ile büyük oğlu Süreyya Bey Karşıyaka'da kalmışlardır. Süreyya İplikçi'nin küçük kardeşi Sadi İplikçi'nin Gazi'nin köşklerinde kaldığı geceye ait anıları şöyledir:

“...Annemin kardeş çocuğu Fikri Altay, 5. Süvari kolordusu Komutanı Fahrettin Altay'ın kardeşi olurdu. Kral Kostantin'in yaptığı densizliği Atatürk'e anlatmış ve kurtuluşun ilk gecesi evimizde kalması için Yüce Gazi'yi davet etmiş. Paşa da kabul etmişler. Annem Fatma Hanım ile Postacıoğlu Etem Bey'in hanımı Rahmiye Teyze kolları sıvamışlar. Evin içi, yatak odaları, yemek odaları tertemiz yapıp süslenmiş. Gazi'nin sofrada göz önüne alınarak, çeşitli meze-ler, İzmir yemekleri hazırlanarak ikramın tam olmasına çalışılmış-tı. Ağabeyim Emin İplikçi, kapı kapı olaşarak malzeme toplamıştı. Bulgur, pirinç, şeker, un gibi birçok malzeme Muhittin İşçimenler'in babası Sadrettin İşçimenler'den temin etmişlerdir. Atatürk, Fevzi Çakmak, İsmet Paşa ve bazı üst kumandanlar bizim evde kalacaklar, öteki misafirler hemen yanı başımızdaki Fikri Bey Köşkü'ne alınacaklardı. Bu köşk, daha sonra Hasan İkbâl'in ev yaptırdığı şimdiki Gökdelen'in⁵ bulunduğu yerdeydi.

Atatürk, büyük tezahüratlar içinde evimizin önüne geldi ve ayaklarına serilen Yunan bayrağına basmayı reddederek içeri girdi. Annem, Gazi'nin önünde diz çökerek, Atina'da esir olan ağabeyimi kurtarmasını ağlayarak rica etti. Atatürk; 'On günde geri dönecekler' diye söz ver-di ve İtalyan Başkonsolosunu çağırttı. Konsolos Bey'e 'Atina'da bulun-an bu mümtaz kişiler, İtalyan himaye pasaportuna sahiptirler. Acele geri getirtin' diye buyruk vermiş. İtalya bunun üzerine Yunanistan'a başvurdu ve gerçekten de on günde ağabeyim sapasağlam Atina'dan İzmir'e geldi.

Atatürk'ün bizim evde kaldığı akşam, büyük bir ziyafet verildi. Herkes kurtuluşun heyecanıyla sevinç içindeydi. Atatürk, o akşam ağabeyim Süreyya İplikçi'nin denize bakan odasında mışıl mışıl uyudu.”⁶

⁵ Çağlayan Apartmanı.

⁶ Yaşar Aksoy, Karşıyaka ve Kaf Sin Kaf Tarihi, İzmir 1988, s. 43.

**Yunan Kralı Konstantinos'dan bir yıl sonra,
Karşıyaka'da aynı köşkün balkonunda
Gazi Mustafa Kemal Atatürk...**

Atatürk, Karşıyaka'daki İplikçizade Köşkü balkonunda, 10-11-13 Eylül 1922

Zafer Falay ile Ahmet Gürel ve Feruz Bozaslan, verdikleri konferanslarda, bine yakın lise ve üniversite öğrencisine, Karşıyaka'nın kurtuluşu, Atatürk'ün Karşıyaka'ya gelişi ve İplikçizade Köşkü'ndeki misafirlik anılarını anlattılar. Atatürk'ün, o köşkte üç gün misafirliğinde kullandığı eşyaların sergilenmesi de çok ilgi çekti.

*Zafer Falay, dedesi Fikri
Altay'ı ve Atatürk'ün
Karşıyakadaki günlerini
anlatıyor*

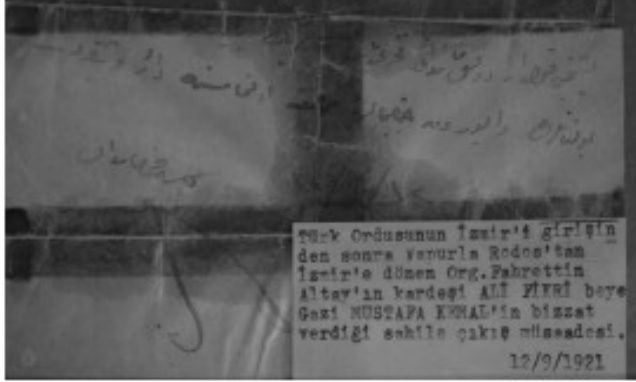

*Atatürk'ün yanı sıra,
Fahrettin Altay, Fikri Altay,
Kazım Karabekir gibi
değerleri ağırlayan İplikçizade
Köşkü'nde; o gün kullanılan
sandalyeler ve diğer aileye ait
eşyalar...*

*Atatürk'ün Çanakkale, Sakarya,
Dumlupınar'da kullandığı dürbün,
Yunan Kralı Kostantin'in kullandığı
bardaklar, kupalar,
Yunan Baş Komutanı Trikopisin
kırbağı sergilenen diğer objelerdir*

Atatürk'ün imzasıyla
Fikri Altay'ın Rodos'tan
dönüş izin belgesi

İplikçizade Köşkü'nden Fahrettin Altay tarafından çekilen, İzmir yangını fotoğraflarına kitabımızda yer verdik. İzmir yangını görüntüleri genelde yabancı kaynaklar tarafından çekilmiştir, bu bakımdan, General Fahrettin Altay'ın çektiği fotoğraflar özel bir önem taşımaktadır.

İzmir yangınının Karşıyaka'dan çekilmiş çekilen fotoğrafları

Fahrettin Altay tarafından
İzmir yangınına Karşıyaka'dan
çektiği, Fikri Altay'a ait
fotoğraf makinası. (Bu
fotoğraflar ilk kez
yayımlanmaktadır.)

Yunan Başkomutanı General Trikopis'in fotoğrafta elindeki görülen kırbaç, kurtuluştan sonra, İzmir'in Suvari Komutanı Korgeneral Fahrettin Altay'ın "zafer sembolü " olarak elinde görülmektedir. Kırbaç, Falay ailesince özenle korunmaktadır

*Atatürk'ün,
General Fahrettin Altay'ın
dürbününü kullandığı
fotoğraf (Soldaki dürbün)*

*Zafer Falay
Atatürk'ün kullandığı
dürbünü öğrencilere
gösterirken*

Fikri Altay'ın torunu Zafer Falay, İplikçizade Köşkü'nde başlayan Atatürk'ün ilk adımını şöyle anlatıyor...

09 Eylül 1922 / İplikçizade Köşkü / Günlerden Pazar ve akşamüstü...

İzmir halkı, 9 Eylül günü, Kocatepe'den İzmir'e 14 günde gerçekleşen **"Kurtuluş Destanı"** yaratan kahramanlarını bağrına basmıştı. Bu kez de 10 Eylül günü, **"Muzaffer Komutan Mareşal Mustafa Kemal"**i ve kurmayları, İzmir Valiliği'nde İzmir halkıyla hasretle kucaklamıştır. O, halkına, balkondan; "Bu zafer sizindir, milletindir", demiştir.

O gece, Muzaffer Komutan, Karşıyaka'da İplikçizade Köşkü'nde ağırlandacaktır. Hazırlıklar tamamdır. Atatürk ve kahraman silah arkadaşları Fevzi Çakmak, İsmet İnönü ve İzmir'e giren Suvarilerin komutanı Fahrettin Altay ile beraber, köşkün önüne gelirler. Kurmayları, İplikçizade köşküne, diğer misafirler yanındaki Fikri Altay köşküne yerleştirilir. Yunan bayrağına basmayıp, yerden kaldırtarak, köşke giren Atatürk, üst katta Süreyya İplikçi'nin denize karşı bakan odasına yerleştirilir. Odada duvarda bulunan, Yunan Kraliçesi Sofia'nın resminin bulunduğu tabloyu görmüş, Atatürk hafif bir tebessümle tabloya bakmış, tablonun indirilmesine çalışanlara engel olmuştur. O; **"Bir milletin değerleri ile oynamayın bırakın kalsın"** şeklinde hepimize ikinci bir ders vermiştir.

O gece evde yemekler yenmiş, müzik dinlenmiş, Atatürk, anneannem Süheyla Altay'ı dans'a kaldırmış ve modern dünya görüşüyle, bildiği yabancı dilleriyle iftihar eden ulu önder, anneanneme; **"keşke tüm Türk kadınlarını, sizin gibi yapabilsek, Süheyla Hanım"** diye söylemde bulunmuş. Anneannem, Atatürk'e hazırlanan Rumeli böreğini, kendisinin çok beğendiğini, sonraki İzmir ziyaretlerinde de mümkünse yapılması ricasında bulunduğunu anılarında anlatırdı.

Cahit Külebinin dediği gibi; **"İzmir'in denizi kız, kızı deniz, sokakları hem kız hem deniz kokar."**

Zafer Falay
8 Mart 2019

Atatürk'ün Annesi Zübeyde Hanım;

**Yaşamının son yirmi sekiz gününü
Karşıyaka'da geçirmiş ve bu topraklarda hayata
gözlerini yummuştur...**

**ZÜBEYDE HANIM, KARŞIYAKA
“LATİFE HANIM ANI EVİNDE”
18 Aralık 1922 - 14 Ocak 1923**

*Atatürk'ün Annesi Zübeyde Hanım'ın kaldığı ve
vefat ettiği Uşakizade Ailesine ait Köşk,
Günümüz Karşıyaka Belediyesi “Latife Hanım Anı Evi”.*

18 Aralık 1922 günü, Karşıyaka Tren istasyonuna varan Zübeyde Hanım, kendisini karşılayan Karşıyakalıları trende kabul ettikten sonra Latife Hanım'la tanışır. Hemen tren istasyonuna yakın olan konaklayacağı Latife Hanımların köşküne götürülür.

Gazi Mustafa Kemal Paşa, 04 Ocak 1923 günü, Azerbaycan Elçisi İbrahim Abilov'un⁸ verdiği yeni yıl ziyafetine çok geç katılır. Yunus Nadi Bey'in⁹ konuğu olan genç gazeteci İsmail Habib Bey, o geceyi şöyle anlatmıştır:

"Gazi önemli bir sürprizle söze başladı. Gözler ona dikildi, kulaklar ona açıldı. Verdiği haber gerçekten bir sürprizdi.

'Evleniyorum' dedi. Herkes hayret içindeydi.

'Ciddi mi Paşam?'

Ciddi efendim, ciddi, kesin ve evleniyorum.'

Galiba Ağaoğlu Ahmet sordu:

'İzmir Fatihî'nin kalbini çalan bu şanslı kim?'

'İzmirli bir kız' diye anlattı. İlk defa o gece bu evlenme işini uzun uzun anlattı. Evleneceği kadında dış güzellik yerine manevi değerlere önem verdiğini gösteren bir anlatımla:

"Pek öyle çok güzel değil. Fakat öyle zeki ve samimi konuşuyor ki, ailece birbirlerine söz vermişler, eğer ben İzmir'i alırsam kesinlikle kendi köşklerinde misafir edeceklermiş."¹⁰

Salih Bozok, Zübeyde Hanım'ın tedavi için ama gerçekte gelin adayı Latife Hanım'ı görme amaçlı İzmir'e geliş hazırlıklarını şöyle anlatıyor:

Paşa Hazretleri'nin o sırada çok hasta bulunan anneleri, Latife Hanım'ın övgüsünü işittikçe, onu görmek ve oğluna almak arzusuna kapıldı. Doktorlar da hastalığının Ankara'da tedavi edilemeyeceğini ve mutlaka deniz kenarında bir yerde kalmaları gerektiğini söylemiş oldukları için İzmir'e gitmeye karar vermişlerdi. Bir gece, Paşa Hazretleri bana şu emri vermişti:

⁸ İbrahim Abilov, Azerbaycan'ın yetiştirdiği önemli diplomatlarından biridir.

⁹ Yunus Nadi Abalıoğlu, (1880-1945), milletvekili. Cumhuriyet gazetesinin kurucusu ve sahibi.

¹⁰ Falih Rıfkı Atay, Çankaya- Atatürk'ün Doğumundan Ölümüne Kadar, İstanbul 1980, s.66-68.

“Doktorların önerileriyle annemi İzmir’de tedavi ettirmek üzere oraya götürmek gerekmektedir. Bundan dolayı sen yarın buradan otomobille Konya’ya, oradan da trenle İzmir’e hareket edersin. İzmir’de Vali Bey’le görüşerek annemin kalabileceği uygun bir ev bulup ve onu döşettikten sonra bana bilgi verirsin. Ben de annemi oraya gönderirim. Yalnız, bulacağınız ev, İzmir’den göç edenlerin bıraktıkları evlerden olmasın.”

Emirlerine uygun olarak Ankara’dan Konya’ya, oradan da İzmir’e gittim. İzmir İstasyonuna vardığım zaman karşımda Latife Hanım’ın adamlarından Ahmet Ağa’yı buldum. Bana Latife Hanım’ın selamlarını getirdiğini ve evde beklemekte bulunduklarını söyledi. Beni eve götürmek istiyordu. İzmir’e geleceğimi ve özellikle hangi gün İzmir’de bulunacağımı nereden haber aldıklarını bilemediğim için şaşırdım kaldım. Ahmet Ağa’nın ısrarı üzerine Muammer Bey’in evine misafir olmak zorunda kaldım.

Latife Hanım, beni sokak kapısında karşılayarak çok büyük bir kibarlık örneği eseri göstermişlerdir. Hal ve hatır sorduktan sonra niçin İzmir’e geldiğimi anlattım. Gülerek konudan haberleri olduğunu söyledi. Ve Ankara’dan hareketimi öğrendikten sonra da her akşam Ahmet Ağa’yı istasyona gönderdiğini anlattı:

“Paşa Hazretleri evimizin karargâh olarak kalmasına izin vermiştir. Burası karargâhımız olduktan sonra başka bir yere gitmeniz uygun olur mu? Bu ev artık sizin evinizdir” diyerek sıkılmamamı sağlamaya çalışıyordu.

Ertesi günü Vali Abdülhalik Bey’le görüşmek üzere Latife Hanım’la birlikte Hükümet Konağı’na gittik. Paşa’nın annelerinin kalmaları için Karşıyaka’da sanatoryum gibi bir köşkleri olduğunu ve köşkte hiç kimsenin kalmadığını söyleyerek, Vali Bey’le bizi oraya götürdü. Gerçekten sanatoryum gibi çok uygun bir köşktü. Vali Bey de, ben de köşkü çok beğendik. Ve bundan daha güzel, daha uygun bir yer bulunamayacağını Paşa’ya telgrafla bildirdik.

Zübeyde Hanım Çankaya Köşkü'nde.

Gazi'den köşkün uygun olduğu cevabı gelince, Latife Hanım'la her gün Göztepe'deki evlerinden Karşıyaka'ya giderek evin döşenmesi ve düzenlenmesiyle ilgilendik.¹¹

Salih Bozok, Zübeyde Hanım'ın İzmir yolculuğuna başlangıcını şöyle anlatır:

"Gece yarısı, evimde uyuduğum sıralarda telefonun çalmasıyla uyandım. Telefonun başına gidince Paşa'nın sesini işittim.

"Salih! Uyuyor muydun?" Dedikten sonra, "Şimdi giyinerek hemen gel" diye buyurdular.

Derhal köşke gittim:

"Validem İzmir'e gitmek istiyor. Ne doktorları ne de beni dinliyor. Ölürsen İzmir'de öleyim, diyerek yatağından kalkıp çarşafını dahi giymiştir. Hemen şimdi İzmir'e gideceğiz, emir verdim. Bir özel tren hazırlanıyor. Sen de ona göre hazırlanarak annemle birlikte İzmir'e gideceksin. Yalnız şunu da söyleyeyim ki, eğer annem yolda ölürse, Ankara'ya yakın iseniz buraya gelirsiniz. İzmir'e yakın iseniz orada benim her zaman ziyaret edebileceğim bir yere gömersiniz."

¹¹ S. Bozok ve C. Bozok, *Hep Atatürk'ün Yanında*, Çağdaş Yayınları, İstanbul 1985, s. 205-207.

Gazi'nin bu emirleri üzerine eve geldim. Hazırlığımı tamamladım. Ve yine Gazi'nin izinleriyle eşimi de beraber alarak İzmir'e geldik.¹²

Doktorların önerisiyle Zübeyde Hanım'ın İzmir'e gönderilmesine karar verildiğini belirten Kılıç Ali, bu seyahatin ona müstakbel gelinini görme fırsatını da verdiğini de anılarında belirtmiştir. Kılıç Ali, Zübeyde Hanım'ın 18 Aralık 1922 tarihinde İzmir'e gelişini şöyle anlatır:

“Zübeyde Hanım bu nedenle, İzmir'e gideceği için çok memnundu. Kendilerini tedavi eden Doktoru Yüzbaşı Asım (Arar) Bey¹³ ile birlikte hemen İzmir'e hareket etti. Gazi, Başyaveri Salih Bey'le eşleri Pakize Hanım'ı da bu seyahatinde annesinin refakatine (eşlik) izin vermişlerdi.”¹⁴

Gazi Mustafa Kemal Paşa'nın, Latife Hanım'ı merak ve endişe içinde bırakmamak için, onu memnun edecek bir mektup yazılıp gönderilmesini emrettiğini belirten Salih Bey, anlatımına şöyle devam ediyor:

Karşıyaka
Tren İstasyonu

“Ankara'dan hareketimizden önce Latife Hanım'a da telgrafla haber verilmiş olduğundan, tren Karşıyaka İstasyonu'na geldiği zaman Latife Hanım'ı istasyonda bizi bekler bulduk.

Kendisini Gazi'nin anneleriyle tanıştırdığım gibi, eşimi de Latife Hanımefendi'yle tanıştırdım. Hastamızı trenden alıp, daha önce hazırlanmış olan ve istasyonun yakınında bulunan köşke taşıdık.

¹² Bozok, Bozok, a.g.e., s. 209-210.

¹³ Dr. Asım Arar (1890-1955)

¹⁴ Hulusi Turgut, Atatürk'ün Sırdaşı Kılıç Ali'nin Anıları, İstanbul, İş Bankası Kültür Yayınları 2007, s. 529.

Ankara'dan beraber geldiğimiz doktorla eşim ve benden başka Latife Hanım da köşkte hastanın yanında kaldılar. Ölümlerine kadar da yanlarından ayrılmayarak, hastaya, bir hastabakıcıdan fazla bir itina ve özenle baktılar.

*Gazi, çok sevdiği "Sakarya" adlı atı ile birkaç teneke de balı, Latife Hanım'a hediye olarak, Zübeyde hanım ile gönderir."*¹⁵

Ankara'dan İzmir'e gelen Zübeyde Hanım, yanında evlatlığı Fatma ve Gazi'nin manevi evladı Abdürrahim'i (*Tuncak*)¹⁶ de getirmişti.

Zübeyde Hanım Manevi Torunu Abdürrahim Tuncak

¹⁵ Abdürrahim Tuncak (1908-1999).

Gazi'nin emir eri Ali Metin, Zübeyde Hanım ile Latife Hanım'ın ilk tanışmalarını şöyle anlatır:

“İzmir'in işgalinden sonra, İzmir'e giden ve Latife Hanım'ın daveti üzerine Göztepe'deki Uşakizade Muammer Bey'in köşkünde bir müddet misafir kalan Gazi, 16 gün misafirlikten sonra, Ankara'ya dönmüşlerdi. İzmir'de bulundukları müddetçe Latife Hanım'dan gördükleri misafirperverliği annelerine çok methetmişlerdi. Zübeyde Hanım ise her fırsatta “Mustafa'm evlen artık” diye Gazi'yi zorluyordu. Nihayet annelerini kıramayan Gazi, razı oldu.

İzmir halkı Zübeyde Hanım'ı çok iyi karşıladı, yakınlık gösterdi. Zübeyde Hanım dizlerinden rahatsızdı. Çok zor yürüdüğünden hasır koltukla taşınyordu. Zübeyde Hanım, ilk ziyaretine gelen İzmirli leri vagonunda kabul etti. Gelen ziyaretçilerin çokluğundan Zübeyde Hanım çok yorulmuştu. Etrafı göremez halde idi. Bu arada Latife Hanım'ı da tanıyamamıştı. Meraklandığını anlıyordum. Bir ara vagon da birkaç hanım kalmıştı. Zübeyde Hanım bu durumu fırsat bilerek oturan misafirlere, bir mesele için yalnız kalmak istediğini bildirdi.

Vagon boşaltıldı. Ben de dışarıya çıkıp Latife Hanım'ın Zübeyde Hanım'a su getirmesini temin ettim. Latife Hanım'ın getirdiği suyu içen Zübeyde Hanım, Latife Hanım'ı yukarıdan aşağı iyice süzdükten sonra bardağı verdi. Latife Hanım dışarıya çıktı. Zübeyde Hanım bana, ‘Ali bu hanım Mustafa'mı mutlu edebilir mi acaba?’ diye endişesini belirtti.”

*Nişan hediyesi olarak,
Latife Hanıma hediye edilen
Atatürk'ün çok sevdiği Sakarya*

*Latife Hanım,
Atatürk'ün hediyesi
Sakarya adlı ata binerken*

Zübeyde Hanım günümüzün Karşıyaka Metro İstasyonunun bitişiğindeki “*Latife Hanım Anı Evi*”ndeki misafirliği sırasında çok iyi tedavi görür. Ona bakan doktorların arasında, Atatürk özel doktoru Yüzbaşı İsmail Arar ve Dr. Behçet Uz¹⁷ vardır.

Başbakan Refik Saydam, Behçet Uz ile

Kılıç Ali, Zübeyde Hanım'ın İzmir misafirliğini şöyle anlatmaya devam eder:

“Zübeyde Hanım başlı başına bir erdemlilik örneğidir. Gayet zeki, ileri görüşlü, temiz kalpli bir Türk kadınıdır. ...Latife Hanım'ı gördükten ve köşkünde birkaç gün misafir kaldıktan sonra Başyaver Salih Bey'i gizlice yanına çağırılmış, kulağına şunları fısıldamıştır:

‘Salih, benim gördüğüme göre, bu kızcağız ile oğlum mutlu olamazlar. Derhal beni geriye götür. Mustafa'mı bu işten vazgeçirteyim’ demiş. Fakat çok arzu etmesine rağmen Zübeyde Hanım'ın bu isteğinin yerine getirilmesi mümkün olamamıştır.”

¹⁷ Behçet Uz; 1893-1986, Doktor, Sağlık ve Ticaret Bakanı,

¹⁸ Turgut, a.g.e., s. 529-530.

Salih Bey, Zübeyde Hanım'ın Karşıyaka'da Latife Hanım'a misafir bulunduğ u sırada, haftada birkaç defa telgrafla ve mektupla Latife Hanım hakkında Gazi'ye bilgi vermiştir.

Zübeyde Hanım'ın rahatsızlığı daha da arttığını belirten emireri Ali Metin, o günleri anılarında şöyle anlatır:

“...Zübeyde Hanım, kendisini iyi hissetmediğini söyleyerek İzmir Valisi Kazım Bey'le müftüyü çağırmamı istedi. Vali ve müftüyü çağırdım. Vasiyetini açıkladı.

¹⁹ O tarihte Kazım (Dirik) Bey değil, Abdülhalik (Renda) Bey İzmir valisidir.

²⁰ Zeynel Lüle, Mustafa Kemal'in Can Yoldaşı-Ali Çavuş, İstanbul, Doğan Kitap, 2008, s. 137.

Behçet Uz'un torunu Ömer Uz anlatıyor:

Rahmetli dedemin Atatürk'e olan hayranlığı ve sevgisi bambaşkaydı. Kordon'daki evimizde akşam yemeklerini hep ailece birlikte yedik. Dedem, özel günlerde, Atatürk ile ilgili anılarını bizimle paylaşırken, Zübeyde Hanım'ın hastalığı ile 28 gün nasıl ilgilendiğini anlatırdı. Atatürk ile Dolmabahçe Sarayında yaptığı görüşmede, Zübeyde Hanım'ın mezarının nasıl olacağı konusunda aldığı talimatı anlatırken, çok heyecanlanırdı.

Karşıyaka bu açıdan çok şanslıdır, ülkemizin kurucusu Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün annesi bu topraklarda yatıyor.

Bu yazdığınız kitapla, gelecek nesiller geçmişimizi öğrenecek ve unutmayacaktır.

Bana da bu değerli kitapta yer ayırdığınız için ayrıca çok teşekkür ederim.

Yıllar sonra, ben ve annem Oya Sarı dedem Behçet Uz'un emek verdiği Zübeyde Hanımın mezarının olduğu Alaybey'de hayatımıza devam ediyor olmamızın bizim için farklı bir önemi ve hatırası olduğunu da belirtmek isterim.

Saygılar
Ömer Uz

Zübeyde Hanım'ın Ölümü

Ankara'dan hasta olarak İzmir'e gelen Zübeyde Hanım, doktorların ve Latife Hanım'ın özenli bakımlarına rağmen, Karşıyaka'ya gelişinin 28. günü olan 14 Ocak 1923 günü vefat etmiştir.

Salih Bozok, o günleri şöyle anlatır:

*“Gazi Paşa'ya her akşam annelerinin hastalığı hakkında bilgi verirken, Latife Hanım'ın hastaya karşı yerine getirdiği hizmetleri de bildirmekteydim. Bir ay sonra hastamız hayata gözlerini yumdu.”*²¹

Gazi Mustafa Kemal Paşa'nın annesinin ölüm telgrafını, gece Eskişehir Sivrihisar yakınındaki Biçer istasyonunda alındığını belirten Emireri Ali Metin, o anı şöyle anlatmaktadır.

“Geceleyin Biçer İstasyonu'na vardığımız zaman Zübeyde Hanım'ın ölüm telgrafını aldım ve kendilerine veremedim. Zübeyde Hanım'ın ölüm tarihi bir Pazar günü olan 14 Ocak 1923'tür. Sabaha yakın beni çağırdılar ve haber alıp almadığımı sordular.

Ben de ‘Şifre var, açılıyor’ dedim. Bunun üzerine, ‘Annem öldü biliyorum’ buyurdular ve gördükleri rüyayı anlattılar. Rüyalarında anneleri ile birlikte yeşil kırlarda gezerlerken birden ortaya çıkan bir sel annelerini yanlarından alıp götürmüştü.”

²¹ Bozok, Bozok, a.g.e., s. 210.

“Çocuk şifreyi al, getir” emri üzerine şifreyi getirdim. Daha içeri girer girmez, **“Ölmüş değil mi?”** Dediler. Ben de, **“Siz sağ olun Paşam!”** dedim. Gözlerini havaya kaldırarak yanaklarından sel gibi akan göz yaşlarını içlerine akıtmak istercesine, **“Millet sağ olsun. Milletın annesi benim annemdir”** dediler.

Tren henüz Eskişehir’e gelmemişti. İzmit’e gitmeye karar vererek, annelerinin cenazesinin kaldırılması için İzmir’e talimat verdiler.²²

Gazi, bu kara haber üzerine cenaze merasiminde bulunmak için hemen İzmir’e mi hareket etmeliydi? O halde tespit olunan seyahat programını değiştirmek, İzmit ve İstanbul civarında talim ve eğitimle meşgul olan ordunun teftişlerini geri bırakmak, kısacası verilen emir ve kararlardan vazgeçmek gerekiyordu. Gazi, bu yönü gerekli görmedi. **“Vatan görevinin yanında hiçbir duygunun, hiçbir fikrin yeri yoktur”** dedi. Sonra da İzmir’de bulunan Salih (Bozok) Bey’e şu telgrafı not ettirdi:

“Verdiğiniz kara haber beni çok üzdü. Annemin uygun bir şekilde cenaze törenini gerçekleştiriniz. Tanrı milletimize hayat ve esenlikler versin. Gazi Mustafa Kemal”²³

Makbule Hanım,
Zübeyde Hanım ve
Mustafa Kemal

²² Lüle, a.g.e., s. 138.

²³ Atatürk’ün Bütün Eserleri, 14. cilt, İstanbul, 2004, s. 259.

Zübeyde Hanım'ın Cenaze Töreni

15 Ocak 1923 günü öğleden sonra yapılan cenaze törenine, bütün İzmir katılmıştı diyen Yarbay Asım (Gündüz) Bey, o günü şöyle anlatmıştır:

“Zübeyde Hanım son saatlerinde yanında bulunan Latife Hanım’a ayrıca bir vasiyet yazdırmıştır. Latife Hanım, Zübeyde Hanım’ın ölüm haberini ilk önce İzmir Valisi Mustafa Abdülhalik (Renda) Bey’e bildirmiş, vali de büyük bir cenaze töreni hazırlatmıştı. Latife Hanım ilk gece İzmir’in tanınmış hafızlarından tam otuz üç kişi çağırarak sabaha kadar hatim yaptırmış ve hatim duası üç gün sürmüştür.”

“Vali, memurlar, komutanlar ve hocalar olduğu halde cenaze alayının boyu bir kilometreyi buluyordu. Okulların getirdiği çelenkler mezarın üstünü örtmüştü. Batı Cephesi Kurmay Başkanı Asım Bey, Kazım (Özalp) Bey, Fahrettin Paşa, Mürsel Paşa, İzzettin Paşa, Abdurrahman Nafiz Paşalar cenaze alayının önünde yürümekte idiler.”

²⁴ Kazım Özalp (1880-1968).

²⁵ Mürsel (Bakü) (1881-1945).

²⁶ İzzettin Çalışlar (1882-1951).

²⁷ Abdurrahman Nafiz Gürman (1882-1966).

*Atatürk'ün Annesi
Zübeyde Hanım'ın Mezarı (1940 sonrası)*

15 Ocak 1923

**Ulu önder Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün
annesini, Karşıyaka'nın bağrına bastığı tarih
olarak kayıtlara geçti...**

**Atatürk'ün annesi Zübeyde Hanım
Karşıyaka topraklarında yatmaktadır.
Mezar; Karşıyaka Alaybeydeki Bahariye Mahallesi
günümüz Türkbirliği ilkokulu bitişiğindeki,
Zübeyde Hanım parkının içinde
Osman Ferik Paşa Cami'sinin bahçesindedir.**

*Atatürk'ün Annesi
Zübeyde Hanım'ın Mezarı, 1960.
Fotoğraf: Önder Küçükerman*

KARŞIYAKA'DA ATATÜRK'ÜN 2. ADIMI

ATATÜRK
KARŞIYAKA TREN İSTASYONU'NDA

27 Ocak 1923

27 Ocak 1923 günü, Manisa Menemen arasındaki Horozköy, Muradiye, Emirâlem İstasyonları bayraklar ve çiçeklerle süslenmişti. İstasyonlar, Gazi Mustafa Kemal Paşa'yı görmek için bekleyen binlerce halk dolmuştu. Tren bu istasyonlarda durmadan geçmiş ve halkın samimi tezahüratları arasında Menemen'e gelmiştir. Gazi'yi İzmir'den karşılamaya; Belediye Meclis Üyeleri, İl İdare Üyeleriyle Müftü Efendi, Müdafaa-i Hukuk, Türk Ocağı, Tabipler, Eczacılar, Muhacirin, İdman Birliği, Kızılay İdare Heyeti, Ticaret, Milli Kütüphane, Basın Heyeti ve Cemiyetlerinin temsilcileri gelmiştir. Gazi, Menemen'de halk ve askerlerden oluşan kalabalık bir heyet tarafından karşılanmış ve küçük bir kız öğrenci şiir okumuştur.

Gazi, karşılamaya gelen kişilerin ayrı ayrı hal ve hatırlarını sorduktan sonra, onlarla beraber İzmir'e doğru hareket etmişlerdir. Menemenliler, hareket eden trenin arkasından **"Yaşasın Mustafa Kemal, Yaşasın Büyük Millet Meclisimiz"** çığlıklarıyla koşarak samimi tezahüratla uğurlamışlardır.

Gazi'nin treni, Menemen'den sonra durmadan geçtiği Ulucak, Çiğli istasyonlarında halk kitleleri tarafından coşkuyla selamlanmıştır. Tomarza'dan sonra tren Karşıyaka'ya girmiş ve istasyona varıncaya kadar güzergâhtaki tüm evlerden trene çiçek demetleri atılmıştır.

Atatürk, Karşıyaka Tren İstasyonu'nda
Yapı Kredi Yayınları
"Fotoğraflarla Atatürk" Sayfa 150

Gazi, trenden Karşıyakalılara karşı bir konuşma yaptıktan sonra inmiştir.

Gazi, Vali Abdülhalik Bey, paşalar, belediye meclisi heyeti ve Karşıyakalı öğrencilerinden oluşan bir heyet tarafından karşılanmışlardır. Belediye Başkanı **“Hoş geldiniz”** dedikten sonra, bir küçük kız öğrenci hitap etmiş, sonra da küçük bir erkek öğrenci ateşli bir konuşma yapmıştır.²⁸

Salih Bozok, Karşıyaka'daki heyecanlı günü şöyle anlatmıştır:

“Eskişehir'den İzmir'e gelirken Karşıyaka'da kendilerini karşıladık. Beni kompartımanlarına yalnız olarak kabul buyurdular ve şu emri verdiler:

'Ben Latife Hanım'la evlenmeye karar verdim. Şimdi babası burada ise kendisini bu kararımdan haberdar edersin ve kimseye söylememesini de ilave edersin' dedi.

*Gazi'nin emirleri gereğince hareket ettim. Muammer Bey'e, Gazi Mustafa Kemal Paşa'nın kayınpederi olacaklarını söylediğim zaman boynuma sarıldı ve içine çekerek beni kokladılar. Biraz sonra, Gazi Hazretleri de vagonlarından inerek Muammer Bey'le tanıştılar.”*²⁹

Atatürk, Annesi Zübeyde Hanım'ın mezarına giderken...

²⁸ Mehmet Önder, *İzmir Yollarında, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları*, Ankara 1989, s. 53-54.

²⁹ Bozok, a.g.e., s. 96.

Atatürk, Karşıyaka'da Annesinin Mezarında...

Gazi, Fevzi ve Kazım Paşalarla³⁰ birlikte Zübeyde Hanım'ın Ferik Osman Paşa Camisi bahçesindeki mezarını ziyarete giderken, camiye yaklaşıldığında güzel sesli bir müezzin sala vermiştir. Gazi, annesini kabri önünde bir müddet sessiz ve suskun durmuş, annesinin ruhuna Fatiha okuduktan sonra şu sözler söylemiştir:

“Zavallı annem, bir zamanlar kurtuluşu bütün ulus için ülkü olmuş İzmir'in kutsal topraklarına vücudunu emanet etmiş bulunuyor. Ölüm yaradılışın en doğal bir yasasıdır. Böyledir ama yine de üzüntü verici belirtileri vardır. Burada yatan annem, zevkin, zorbalığın, bütün ulusu uçuruma götüren kanunsuz bir idarenin kurbanlarından biridir. Annemi kaybetmekten çok üzgünüm. Abdülhamit devrindeydi, 1904 tarihinde askeri okuldan henüz kurmay yüzbaşı olarak çıkmıştım. Hayata ilk adımımı atıyordum. Fakat bu adım, hayata değil, zindana rastladı! Gerçekten beni bir gün aldılar ve baskı yönetiminin zindanlarına koydular.

Annem bundan, ancak hapishaneden çıktıktan sonra haberdar olabildi. Ve derhal beni görmeye koştu. İstanbul'a geldi. Fakat orada kendisi ile ancak üç beş gün görüşebildim. Çünkü tekrar baskı

³⁰ Kazım Karabekir, (1882-1948), subay, milletvekilli, TBMM Başkanı.
Fevzi Çakmak (1876-1950)

yönetiminin hafiyeleri, casusları, cellâtları ikametgâhımızı sarmış ve beni alıp götürmüşlerdi. Annem ağlayarak arkamdan beni takip ediyordu.

Beni sürgün yerime götürecek olan vapura bindirilirken, benimle görüşmesi yasaklanmış olan annem, gözyaşları ile Sirkeci rıhtımında acı ve kederler içinde terk edilmiş bulunuyordu. Zindanda geçirdiğim senelerde annemin hayatı, ıstırap ve gözyaşları içinde geçmiştir.

Başka bir nokta daha: Ateş kes zamanında Anadolu'ya geçtiğim zaman, annemi hasta bir halde İstanbul'da terk etmek zorunda kalmıştım. Annemin yanına bıraktığım bir adamım vardı. Bu adamı Erzurum'dan İstanbul'a gönderdiğim zaman, annem bu adamın yalnız olarak geldiğinden haberdar olduğu an benim hakkımda halife ve padişah tarafından verilmiş olan idam kararının yerine getirildiğini zannetmiş ve bu yanlış kanı nedeniyle felç olmuştu.

Ondan sonra bütün mücadele yıllarını sıkıntı ve acı içinde geçirmişti. Padişah ve hükümetinin ve bütün düşmanların sürekli baskısı ve işkencesi altında kalmıştı. Evi çeşitli sebep ve bahanelerle

Atatürk, Ferik Osman Paşa Camisinin bahçesindeki Annesi Zübeyde Hanım'ın mezarında...

*Atatürk, Ferik Osman Paşa Camisinin bahçesindeki
Annesi Zübeyde Hanım'ın mezarında...*

basılır, aranır, kendisi rahatsız edilirdi. Annem üç, beş senenin gece ve gündüzlerini gözyaşları içinde geçirdi. Bu gözyaşları ona gözlerini kaybettirdi. Sonuç olarak annem manen yaşıyordu.

Annemin ölümünden şüphesiz ki çok üzgünüm.

Ama benim bu acımı yok eden bir avantajım var. Vatani yoksulluğa sürükleyen idarenin artık bir daha geri gelmeyecek gibi yokluğun mezarına götürülmüş olduğunu görerek ölmüş olmasıdır. Annem şimdi bu toprağın altında; ama bu toprağın üstünde, ulusal egemenlik dünyanın sonuna kadar sürüp gidecektir.

Annemin ruhuna yüklenmiş olduğum vicdan yeminini tekrar edeyim;

Annemin mezarı önünde ve Tanrı'nın yüce katında söz verip and içiyorum ki, ulusumun bu kadar kan dökerek elde ettiği egemenliğin korunması ve savunulması için, gerekirse annemin yanına gitmekte gecikmeyeceğim, ulus egemenliği uğrunda canım vermek, benim için vicdan borcu olsun, namus borcu olsun."

*Ferik Osman Paşa Camisinin bahçesindeki
Annesi Zübeyde Hanım'ın mezarı ziyaretinden...*

KARŞIYAKA'DA ATATÜRK'ÜN 3. ADIMI

EŞİ LATİFE HANIM İLE ZÜBEYDE HANIM MEZARINI ZİYARET

31 Ocak 1923

**Atatürk, dört gün sonra tekrar annesi mezarı başında...
Bu seferki ziyareti eşiyle...**

31 Ocak 1923 günü, Gazi ve Latife Hanım'ın Karşıyaka yaptığı ziyaret şöyle gerçekleşmiştir:

“Uşakizade Köşkü'nün yakındaki Göztepe İskelesine³¹ yürüyerek giden Gazi ve Latife Hanım, tekneyle Karşıyaka'ya önemli bir ziyarette bulunmuştur. ...Gazi ve Latife Hanım'ın içinde bulunduğu motorlu kotra Karşıyaka'daki Fikri Altay yalısının iskelesine yanaşmıştır. Gazi Mustafa Kemal Paşa ve eşi Latife Hanım, Karşıyaka da Fahrettin Altay, Albay Zühtü Işıl, Fikri Altay, Sadi İplikçi ve kimlikleri bilinmeyen 3 hanım tarafından karşılanmıştır. Ocak ayı olmasına rağmen hava günlük güneşliktir. Gazi Mustafa Kemal Paşa yaverine otomobile binmeyeceklerini, havanın güzel olduğunu annesinin kabrine kendilerini bekleyen atlı arabayla gireceklerini bildirmiştir. Müstahkem Asayiş Mevki Komutanı Mülazım Ali Tevfik Bey çok önceden yol güzergâhı boyunca her türlü güvenlik tedbirini aldırılmış 60 kadar güvenlik eri kritik noktalara silahlanmış vaziyette yerleştirilmiştir.

Muzaffer komutan ve eşi, Karşıyaka çarşısının içinden Karşıyakalıların coşkun tezahüratları arasında Zübeyde Hanım'ın mezarına gitmişlerdir. Gazi, 15 gün önce Karşıyakalıların kalbine gömülen annesi Zübeyde Hanım'a gelinini el öpmeye getirmiştir. Ziyaret esnasında Gazi Mustafa Kemal Paşa kabrin bulunduğu Ferik Osman Paşa Camii'nin hocaefendisinin okuduğu Kuran'ı dinlemiş ve yaptığı duaya eşiyle birlikte eşlik etmiştir.”³²

Atatürk'ün Eşi
Uşakizade Latife Hanım.

³¹ Şimdiki Vali Konağı civarında.

³² Latife Hanım ile ilgili ayrıntılı bilgileri Ahmet Gürel'in "Latife Mustafa Kemal" adlı İş Bankası Kültür yayınlarından çıkan kitabından okuyabilirsiniz.

Mehmet Emin (Koral) Paşa ve kızı Füreya

*“Gazi Paşa ile Latife Hanım, 29 Ocak 1923 akşamı Mehmet Emin Paşa ailesine verdikleri söz üzerine o akşam Mehmet Emin Paşa’nın Hacı Hüseyinler denilen bölgede çiftliğine yemeğe davetlidirler. Kendilerine ayrılmış eve yerleştikten sonra henüz hava kararmadığı için Uşakizadelerin Karşıyaka’daki çiftliğini gezmeye çıkarlar.”*³³

Atatürk ve eşini karşılayanlar arasında, İzmir müstahkem mevki komutanı Mehmet Emin (Koral) Paşa ve kızı Füreya’da vardır. Füreya, Ayşe Kulin’in yazdığı kitapta, Atatürk’ün Samsun’a yola çıkmadan önce İstanbul’daki evlerine gelişini şöyle anlatır;³⁴

“1919 yılında, Atatürk, Anadolu’ya geçmeden evvel, babamla ve bir Fransızla görüşmesi için, bizim evde buluştular, Atatürk, babamın okuldan arkadaşımı, Şakirpaşa Apartmanında oturuyorduk. Fakat kimsenin bilmemesi için kapıyı ben açtım. Ben de o zamanlarda 9 yaşında bir çocuktum. Atatürk’ü ilk defa gördüğümde çok etkilendim. Çok yakışıklı buldum onu, insanı etkileyen bir şahsiyeti vardı. Sapsarı saçlı, masmavi gözlü ve o zaman siyah bir pelerine giyiyordu.

Atatürk’ü ilk defa o zaman gördüm, dört yıl sonra Karşıyaka’da ikinci kez gördüm.”

Mehmet Emin Paşa’nın çiftlik evinde, 29 Ocak 1923 akşamı yaşananları Füreya’nın ağzından dinleyelim:

“Gazi, bu ziyareti kimseler duymasın istemişti. Ama motorun içinde onu tanıyan birkaç kişinin işgüzarlığı ile halk evin önüne yığıldı. Bir gün önce evlenen yeni evlilere müthiş bir tezahürat yaptılar.

³³ Gazeteci Sancar Maruflu ile 22 Mayıs 2009 tarihinde Uşakizade Köşkü’nde yaptığım röportaj.

³⁴ Ayşe Kulin, Füreya, Remzi Yayınları, İstanbul 1999, s. 79-81.

İlk kadın seramik sanatçımız
Füreya (Koral)

O akşam, Füreya, heyecan içinde, Gazi Paşa'nın onu hatırlayıp hatırlamayacağını bekledi.

El sıkmak üzere yanına gittiğinde Gazi:

'Emin Paşa, bu yıllar önce Harbiye'de evinizde gördüğüm küçük kız değil mi? Ne kadar büyümüş. Kocaman bir genç kız olmuş' dedi, Paşa.

Füreya kulaklarına kadar kızardı. Bütün akşam, gözlerini ona dikti ve hiç ayırmadı. Bir ara mutfağa gittiğinde, annesi peşinden geldi ve:

'Füreya, bir genç kız olduğunu iddia ediyordun. Genç kızlar erkeklerle öyle ayran budalası gibi gözlerini dikip bakmazlar' dedi.

Yemekten sonra, her ailede olduğu gibi, çocukların marifetlerinin ortaya dökülme zamanı geldi. Hakiye Hanım, Füreya'ya kemanını getirip çalmasını söyledi. Füreya bir süre nazlandıktan sonra, özellikle Mustafa Kemal Paşa'nın ısrarı üzerine, yukarı çıktı, kemanını aldı indi. Ama inmeden önce, bir koşu aynaya gidip, saçlarını düzeltti ve parmak uçlarını diliyle ıslatıp, kaşlarını yukarı kaldırdı.

Füreyâ ile Gazi arasında o akşam şu konuşma geçmiştir:
"Füreyâ; 'Ne çalayım?' diye sorar.

Gazi: 'Ne istersek çalabilir misin?' Der.
'Denerim.'
'Bach çalın.'
'Hangi Konçertosu?' Gazi yanında oturan eşine:
'Bu kız beni aşıyor Latife' der.
'İki Keman Konçertosundan çalabilir misin?'
'Denerim efendim'"

Füreyâ Hanım, keman çaldıktan sonra, Gazi'den hatıra defterine bir şeyler yazmasını istemiş, bunun üzerine Gazi, deftere aşağıdaki satırları yazmıştır:

"Füreyâ Hanım, millete yapacağın vazife önemlidir.
Bunu bir an olsun hatırından çıkarma. Ona göre çalış. Hazırlan.
Gazi Mustafa Kemal Paşa - Latife Mustafa Kemal" ³⁵

Füreyâ, defteri, kutsal bir emanet gibi göğsünün üzerine bastırıp odasına çıkmıştır. Kendini millete gerçekten borçlu hissediyordu. Bir an önce büyüyecek ve memleketinin adını yurt dışında tanıtan bir kemancı olacaktı.

Belki de kendini Türk çocuklarına adayarak, onlara keman çalmasını ve Fransızca konuşmasını öğrettirdi. Füreyâ Hanım, bunları yapamadı ama dünya çapında ve ülkemizin ilk seramikçisi oldu.

Cumhurbaşkanı'nın İzmir'deki günlerini, Seramik sanatçısı Füreyâ Hanım'ın Aralık 1923 tarihli annesi Hakiye Hanım'a yazdığı mektuptan öğrenelim:

³⁵ Atatürk'ün Bütün Eserleri, Cilt: 15, s. 46.

*“Çok sevgili, muhterem anneciğim.
Size mektubumu biraz geciktirdim.*

Kusuruma bakmayınız. Bu son günlerde fazla telaşınız oldu. Mustafa Kemal Paşa ve Latife, bir süredir İzmir'deler. Sebebini ben size yazacağım ama kimseye söylememenizi rica ediyorum. Mustafa Kemal Paşa, 1923 yılının Kasım ayında, birkaç gün ara ile birer kalp spazmı geçirmişler.

Doktorlar ona kesin istirahat tavsiye etmişler.

Eğer Latife de o sıralarda bir zatürre geçiriyor olmasa imiş asla bu tavsiyeyi tutmazmış. Ama eşinin de Akdeniz kıyılarında bir hava değişimine ihtiyacı olması üzerine, Ocak ayında İzmir'e gelerek, Latifelerin Göztepe'deki köşküne yerleştiler. Ben hemen hemen her gün Latife'ye gidiyorum. Gitmezsem güceniyor. Anlaşılan zavalılık Ankara'da çok yalnız kalmış. Şimdi burada eski arkadaşları ve ailesi ile birlikte hasret gidermek çok hoşuna gidiyor. Gazi Paşa, Emin Paşa'yı da akşamları mesaisi bittikten sonra davet ediyor, karşılıklı poker oynuyorlar. Anlayacağınız bugünlerde pek doluyuz...”³⁶

³⁶ Kulin, a.g.e., s. 85-86.

Gazi'nin İzmir ve Karşıyaka'daki Okullara Ziyaret İsteği

14 Ocak 1924 günü, Cumhurbaşkanı, İzmir Milli Eğitim Müdürlüğüne şu yazıyı yazmıştır:

“İzmir Dumlupınar Numune, İzmir Şehit Fethi, Duatepe, İstiklal Numune, İsmet Paşa, Turan, Bornova Kars Numune, Karşıyaka Ankara, Buca, Muhtelit İbtidai, 9 Eylül Kız, Oltu, Sakarya Kız Numune, Karşıyaka Türk Birliği Numune, Rüştüye-i Müdafâ-i Hukuk, Darülmuallimat, Misak-i Milli Kız Numune, Aras Kız Mektepleri erkek ve kız öğrencileri yazılı olarak hoş geldiniz beyanında bulunmuşlardır.

“Fırsat bulduğumuzda, idareniz altındaki okulları ayrı ayrı ziyaret etmek istiyorum. Kendilerine şimdiden gerek benim, gerekse de eşimin memnuniyetlerini bildirmenizi rica ederim.”³⁷

³⁷ Atatürk'ün Bütün Eserleri, Cilt: 16, s. 188.

KARŞIYAKA'DA ATATÜRK'ÜN 4. ADIMI

ATATÜRK
KARŞIYAKA TREN İSTASYONUNDA

11 Ekim 1925

11 Ekim 1925 Pazar günü, özel treni ile Karşıyaka'ya gelen Gazi Paşa'nın başında şapka olduğunu gören Karşıyakalılar, onu çılgınca alkışlarlar. İstasyonda öğrenciler tarafından çiçeklerle karşılanan Gazi, "Dilsizler Okulu" önünden geçerken, öğrenciler tarafından sevinç gösterisi yapılmıştır. Bunun üzerine arabasından inen Gazi, öğrencileri ayrı ayrı sevmiştir. Buradan da arabayla İzmir'e gitmiştir.

Karşıyaka Dilsizler Okulu'na Çamlık'tan Bakış

Karşıyaka Dilsizler Okulu'na sahilden Bakış

Atatürk'ün Karşıyakalılara Seslenişi Anadolu Ajansında

'Anadolu Ajansı', 12 Ekim 1925 günlü haberi:

Aynı gece saat: 01.00'den sonra, Alsancak Kordonboyu'ndaki 'Naim Palas'ın balkonunda oturan Cumhurbaşkanı, körfez vapurundan tezahürat yapan Karşıyakalılara şöyle seslenmiştir:

"İzmir'in Karşıyakalıları, sizleri derin sevgilerimle selamlarım. Ben İzmir'in tamamını severim. Güzel İzmir'in temiz kalpli insanların da beni sevdiklerinden eminim. Yalnız bir rastlantı beni Karşıyaka'ya daha fazla bağlamıştır. Karşıyakalılar! Anam sizin bağrınızda, sizin topraklarınızda yatıyor.

Karşıyakalılar, İzmir'i gördüğüm gün öncelikle Karşıyaka'yı ve orada sizin topraklarınızda yatan anamın mezarını gördüm. Hatırlar mısınız ne dedim? Aynen değilse de anamın kabrine, anamın Karşıyaka'daki topraklarına dedim ki, 'Seni ben öldürmedim. Hatta Allah ta öldürmedi. Seni öldüren geçmişteki keyfi yönetim, sultanlar, halifelerdir.'

Çok muhterem arkadaşlar! O zaman söz verdim ki, ifade ettim ki, anamı öldüren sultanlardan, halifelerden, keyfi yönetim bu millet intikam alacaktır. Aldık mı arkadaşlar?

Arkadaşlar! Aldığımız intikam derecesi yeterli değildir. Çok intikamcı olmamız gerekir. Çok intikamcı olunuz. Düşmanımız çoktur.

Sevgili Karşıyakalılar, Hatta birbirinize çok dikkatli bakınız. Dost ve düşmanı ayırma alışkanlığını kazanmalısınız. Bütün bu sözlerden sonra tekrar birinci noktaya dönmek istiyorum, çocukluğumda bir şarkı işitmiştim. Derler ki, Karşıyaka İzmir'in gülüdür. Ben görüyorum, karşımda güller kokuyor. Arkadaşlar bu gülün temiz ve çok göksel tadını gönlümde bırakınız. Rahatsız olmayınız, gidiniz.

Arkadaşlar hep insanız, eksik mahlûkuz. Noksanımızın en önemli tarafı dilimizdedir. Kafamız ruhi hassasiyetimiz dilimizden çok yüksektir. Onun için birbirimize bakıyor, bakışıyor ve anlıyorsunuz ki, duygularımızı dilimizle anlatamıyoruz. İşte bunun lügatteki karşılığı samimiyettir. Arkadaşlar, kardeşler! Samimiyetin dili yoktur. Görüyorum ki, samimi bir kitle karşılarındayım.

Ben de bu kitleye karşı çok samimiyim.”³⁸

Naim Palas'tan ayrılırken...

³⁸ Atatürk'ün Bütün Eserleri, Cilt: 18, İstanbul 2006, s. 55-56.

**Karşıyaka Spor Kulübü, sadece bir spor kulübü değildir,
Kuvayımilliye ruhuyla
Cumhuriyetin temellerinin atılmasına öncülük eden
Atatürk'ün silah arkadaşlarının kulübüdür.**

*Karşıyaka Spor Kulübü Kurucu Başkanı
Kadızade Zühtü Işıl*

**Karşıyaka Spor Kulübü,
İzmir'in 1912 yılında kurulan ilk Türk spor kulübüdür.**

“Kaf Sin Kaf” K.S.K harflerinin eski dilde okunuşudur.

1908 yılında Meşrutiyet ve İttihat-ı Terakki Partisi'nin hürriyeti ilan ettiği yıl, gençlerin dilinden düşmeyen **“yaşasın hürriyet”** sloganı ve heyecan dolu günlerde, gençler **“hürriyet”** nidaları atıyordu.

Ancak futbol, Türk olmayanların tekelindeydi. İzmir'de Rumlar, Ermeniler ve İngilizler birçok spor kulübü kurmuştu. Panionios, Apollon bunların başlıcalarıydı. Azınlıklar, kendi aralarında maçlar yapmakta, egemenliklerini futbol sahalarına yansıtmışlardı. O tarihlerde yürekleri futbol aşkıyla tutuşan Karşıyakalı altı genç aralarında ortak para toplayarak bir top alıp, Osman Paşa Camii'nin yanındaki arsada futbol oynamaya başladılar.

Bu arsa şimdiki çocuk yuvasının bulunduğu köşkle, bir tarafı Alaybey'de, diğer tarafı Karşıyaka'da olan geniş bir bahçe, Sahibi ise Omiros adında Rus asıllı ve eşi İngiliz olan Karşıyakalı bir ailedir.

Sözü geçen gençler, Kadızade Zühtü Işıl, Kadızade Raşit, Süreyya İplikçi, Refik Civelek, Osman Nuri ve Örnekköylü Hüseyin, yağmurun çiselemesi üzerine bir zeytin ağacının altına sığınarak, topluluk kurmaya karar verirler. Bir başkaldırı hareketi olarak 1 Kasım 1328, (yani 1912'de) Karşıyaka Muaresei Bedeniye Kulübü'nü yani bugünkü adıyla Karşıyaka Spor Kulübü'nün kuruluşunu gerçekleştirirler. **“Kaf Sin Kaf”** K.S.K. harflerinin eski dilde okunuşudur. 1914'te Altay'ın kuruluşuna kadar Karşıyaka, İzmir'deki tek Türk spor kulübüdür.

“Karşıyaka Kulübü'nün bir numaralı üyesi ve kurucusu Kadızade Zühtü Işıl, 1.Dünya Savaşı ve Milli Mücadele'de 8 yıl Türk ulusunun bağımsızlığı için cepheden cepheye koşar, hatta Filistin cephesinde **“Kanal Harekatı”** sırasında İngilizler'e esir düşer.

“Kulübün renkleri yeşil ve kırmızıdır. Kuruluş yıllarının koşullarında yeşil ve kırmızının, ulusalcı ve dinsel birleştirici anlamları bulunmaktadır. Yeşil Müslümanlığı, kırmızı da Türklüğü temsil eder.

Kaptan Raşit Kadızade, Suat Karşıyaka, Refik Civelek, Kaleci Salih, Çakır Kemal, Örnekköylü Hüseyin, İtalyan Hanri Barter, Kemal Paşalı Sarı Ali, Muharrem Hüsametdin ve Zühtü Işıl, yeşil-kırmızılıların tarihindeki ilk on biridir. Kuruluş aşamasında altı genç ile birlikte Hüsnü Tonak, Tahir Bor, Fevzi Fikri Altay ve Sezai Çullu da yer almıştır. Kurulan takım, Birinci Dünya Savaşı ve Kurtuluş Savaşı'na kadar yabancılarla kıra kırana maçlar oynamıştır.

Santrafor olarak oynayan eski Başbakanlardan Adnan Menderes'in de bulunduğu takım, Kurtuluş Savaşı'na katılmıştır. Anadolu'da Mustafa Kemal'in ordularına katılan takım, çeşitli cephelerde savaştı. İzmir'e ilk giren kuvvetler içinde yer alan Karşıyakalılar, vatanlarını düşman işgalinden kurtardılar.

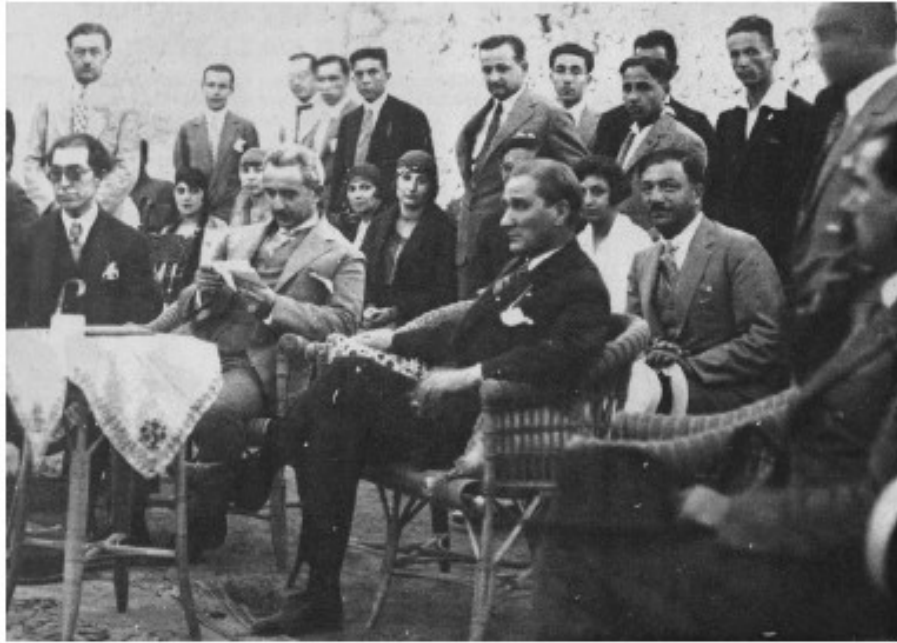
Kurtuluş Savaşı yıllarında İzmir'in çoğunluğunu rumlar,fransızlar ve diğer yabancılar oluştururken,Karşıyaka Türklerin yoğun yaşadığı yerleşim birimiydi.Bugün için söylenen **“Biz Karşıyakalıyız”** ifadesi de Türklerin anadoluya geçerken kendilerini tanıtmak için kullandığı bir parolaydı.Bu parola ile **“Biz Türküz”** denilmektedir.

Karşıyaka Spor Kulübü kurulduktan sonra Kurtuluş Savaşı sonrasına kadar yenilgi görmemiş İtalyan şampiyonunu defalarca yenip 7 defa Yunan şampiyonunu yenerek bu kulüplerin kapatılmasını sağlamıştır. ³⁹

³⁹ Yaşar Aksoy “Karşıyaka ve Kaf Sin Kaf Tarihi”

Atatürk, Karşıyaka Kulübü ziyaretinde, 13 Ekim 1925.

Atatürk Karşıyaka Stadında...
Soldan sağa; Tevfik Rüştü Aras, İsmet İnönü, Atatürk,
arkasında Fikri Altay.

KARŞIYAKA'DA ATATÜRK'ÜN 5. ADIMI

KARŞIYAKA SPOR KULÜBÜ ZİYARETİ

13 Ekim 1925

Atatürk, Konak'taki Türk Ocağında.

Atatürk, Konak'taki Türk Ocağı'ndan ayrılarak askeri bir tekneyle Karşıyaka'ya gitmiştir. Heyeti, Karşıyaka Belediye ve Karşıyaka Spor Kulübü Başkanı Fikri Bey⁴⁰ ve Karşıyaka'nın ileri gelenleri karşılamıştır. İskelede on binlerce halk ve öğrenci tarafından tezahüratlarla karşılanan Cumhurbaşkanı, genç bir öğrencinin yaptığı konuşmaya şöyle cevap vermiştir.

**“Sizler bugünlerden daha mutlu günler yaşayacaksınız.
Siz bizim göremeyeceğimiz yüksek mutluluklara
erişeceksiniz. Teşekkür ederim.”⁴¹**

⁴⁰ Fikri Altay, Karşıyaka Belediye Başkanı ve Fahrettin Altay'ın kardeşidir. (1882-1965)

⁴¹ Atatürk'ün Bütün Eserleri, Cilt: 18, İstanbul 2006, s. 63.

Bu ziyarette önce, annesinin mezarını ziyaret etmiş ve çiçek koymuştur.

Daha sonra, Karşıyaka Spor Kulübü'nde futbolcuların ve tenisçilerin gösterilerini izleyerek bir hatıra fotoğrafı çektiren Cumhurbaşkanı, kulübün şeref defterine şunları yazmıştır:

“Karşıyaka Spor Kulübünde karşı karşıya bulunduğum gençlik iftihar'a şayandır. Bu gençlik muvahmetinde istikbalin kuvveti saadeti ne bariz görülmektedir.”

Daha sonra otomobille Karşıyaka vapur iskelesine gitmiş ve halkın sevinç tezahüratları arasında İzmir'e dönmüştür.⁴²

⁴² Atatürk'ün Bütün Eserleri, Cilt: 18, İstanbul 2006, s. 64.

Atatürk, çıktığı yurt gezilerinde okul ziyaretlerine çok önem vermiştir,

İzmir'in ilk ve tek kız öğretmen okulu olan Karşıyaka'daki "İzmir Kız Muallim Mektebi"ne üç kez gelerek ve de saatlerce burada onlarla sohbet ederek, ülke genelinde görmek istediği "Türk Kadını"nı eğitecek öğretmenlerini tanımış, onlarla fikir alışverişlerinde bulunmuştur.

İzmir Kız Muallim Mektebi (Küçük Yamanlar'dan görünümü)

İzmir Kız Muallim Mektebi günümüzde nerededir?

Yıllarca Karşıyaka Alaybey’de “İzmir Kız Muallim Mektebi” olarak hizmet vermiştir.

Atatürk’ün üç kez ziyaret ettiği bu okulun binası, önce Ticaret Lisesi, günümüzde ise Karşıyaka İmam Hatip Lisesi olarak hizmet vermektedir.

İzmir Kız Muallim Mektebi, 1925.

KARŞIYAKA'DA ATATÜRK'ÜN 6. ADIMI

**ATATÜRK'ÜN,
İZMİR KIZ MUALLİM MEKTEBİ'Nİ
İLK ZİYARETİ**

13 Ekim 1925

“Atatürk’ün Karşıyaka’ya yaptığı 6. ziyaretinin Cumhuriyet Gazetesi’ndeki haberi”

‘Naim Palas’taki onuruna verilen ziyafetten sonra, Cumhurbaşkanı tekneye tekrar binerek Karşıyaka’ya gitmiştir. Halk tarafından teza-hüratlarla karşılanan Cumhurbaşkanı, ‘Kız Muallim Mektebi’ni ziyaret etmiş, o gece yaşananları Cumhuriyet gazetesi şöyle yazmıştır: ⁴³

“Önceki gün, hükümet konağında yapılan törende Cumhurbaşkanı Hazretleri, Beden Terbiyesi Genel Müfettişi Selim Sırrı Bey’e çok övgüde bulunmuş ve yeniden düzenlediği zeybek dansının kadınla beraber oynanan şeklini görmek istediğini söylemiştir.

Dün akşam, Gazi Hazretleri Kız Öğretmen Okulu’nun konferans salonunda Selim Sırrı Bey’in öğrencilerinden Mualla Hanım ile beraber oynadıkları bu güzel dansı seyretmiş ve çok övgüde bulunmuşlardır. Selim Sırrı Bey, oyuna başlamadan önce sahneye çıkarak Gazi Paşa’ya hitaben

‘Büyük kalpli, yüksek düşünceli Gazi’miz! Siz yalnız kurtarıcı değilsiniz. Aynı zaman da bir yol göstericisi ve eğiticisin. Koca memleketi yok olmaktan kurtardınız; millete hayat hakkı verdiniz, hayatın yollarını gösterdiniz. Siz Türk milletinden bir medeniyet abidesi ortaya çıkarmak istediniz. Biz öğretmenler abidenin sıradan birer işçisi olmaktan gurur duyuyoruz’ dedikten sonra Mualla Hanım’la birlikte dans etmiş ve pek çok alkışlanmıştır. Gazi Paşa, ikinci kez oynamasını istemiş, Selim Sırrı Bey tekrar oynamıştır. Gazi Paşa devamında üstadı yanına çağırıp elini sıkışmışlar ve bazı bilgiler aldıktan sonra demişler ki:

‘Hanımefendiler, Beyler! Selim Sırrı Bey, zeybek oyununu canlandırırken ona medeni şekil vermiştir. Bu sanatkâr üstadın eseri hepimiz tarafından kabul edilerek, milli ve toplumsal hayatımızda yer tutacak kadar gelişmiş güzel bir şekli almıştır.

⁴³ 15 Ekim 1925 tarihli Cumhuriyet gazetesi.

Artık Avrupalılara ‘Bizim de bir kusursuz ve güzel dansımız var! diyebiliriz.

Ve bu oyunu salonlarımızda, müsamerelerimizde oynayabiliriz. Zeybek dansı, her toplantı salonunda kadınla beraber oynanabilir ve oynanmalıdır.’

Ve tekrar Selim Sırrı Bey’e dönerek ‘Yorulmadınızsa Mualla Hanım ile bir defa daha şehir elbisesiyle oynadığınızı görmek isterim’ buyurmuşlardır.

Selim Sırrı Bey üçüncü defa olarak oynamış ve sürekli alkışlarla sahneden ayrılmıştır.

Gazi paşa üstadın elini tekrar sıkmış, kendisini tebrik etmiş ‘Pek kıymetli bir eser sahnelediniz’ demiştir.”⁴⁴

⁴⁴ Atatürk’ün Bütün Eserleri, Cilt: 18, İstanbul 2006, s. 67-68.

Selim Sırrı (Tarcan)

**“Zeybek Dansı’nın,
Ulusal ve toplumsal bir gelenek haline gelmesinin
ilk adımı Karşıyaka’da atılmış diyebilir miyiz?**

**Zeybek oynamak
bir insana bu kadar mı yakışır?**

Atatürk'ün Karşıyaka ziyaretinin Anadolu Ajansı'ndaki haberi;

O gecenin devamını 'Anadolu Ajansı'nın 14 Ekim 1925 tarihli haberinde şöyle yazmıştır:

"Dün gece, İzmir Kız Muallim Mektebi'nde verilen gösteride zeybek dansının bitiminden sonra, Cumhurbaşkanı geleceğin öğretmenlerini imtihan edeceğini bildirmiştir.

Atatürk'ten Kız Öğretmen Adaylarına Sorular...

Sorulacak sorular Belediye Başkanı Aziz Bey tarafından hazırlanmıştır.

Soruların birincisini Meclis Başkanı Kazım Paşa ve ikincisini Ordu müfettişi Fahrettin Paşa, üçüncüsünü de Vali sormuştur.

İzmir Kız Muallim Mektebinde öğretmen adaylarına çeşitli sorular yönelten Atatürk, aldığı yanıtlardan çok memnun olmuş ve kendi görüşleri şöyle açıklamıştır:

'Cumhuriyet nedir, sultanlıktan farkı nedir?'

'Cumhuriyet, ahlak ve erdeme dayanan bir idaredir. Cumhuriyet erdemdir. Sultanlık korku ve tehdide dayanan bir idaredir. Cumhuriyet idaresi erdemli namuslu insanlar yetiştirir. Sultanlık korkuya, tehdide dayalı olduğu için, korkak, alçak, sefil, rezil insanlar yetiştirir. Aradaki fark bundan ibarettir.'

'Milli mücadelede başarılı olduk mu, niçin başarılı olduk?'

'Milli mücadeleyi yapan doğrudan doğruya milletin kendisidir. Millet analarıyla babalarıyla, hemşerileriyle mücadeleyi kendisine ülkü seçti. Biliyorsunuz ki, yüzyıllardır yapıla gelen mücadeleler ve bunların sonuçları olarak da kendi ülküleri olarak değil, şunun bunun hırsı peşinde kul, köle olarak bulunmuşlardır.'

Oysa milli mücadelede şahsi hırslar değil, milli ülkü, milli onur gerçek sebep olmuştur.'

'Türk kadını nasıl olmalıdır?'

'Türk kadını dünyanın en aydın, en faziletli ve en ağır kadını olmalıdır. Ağır sıklette değil: ahlakta, fazilette ağır, vakur bir kadın olmalıdır. Türk kadını görevi, Türk zihniyetiyle, pazusuyla, azmiyle muhafaza ve korumaya yetenekli nesiller yetiştirmektir. Milletin kaynağı, toplum hayatının esası olan kadın, ancak faziletli olursa, görevini yerine getirebilir. Herhalde kadın, çok yüksek olmalıdır. Burada rahmetli Fikret'in herkesçe bilinen bir sözünü hatırlatırım: 'Elbet sefil olursa kadın alçalır toplum.'

'Hayatta müzik gerekli midir?'

'Hayatta müzik gerekli değildir. Çünkü hayat müziktir. Müzikle ilgisi olmayan kişi insan değildir. Eğer söz konusu olan hayat insan hayatı ise, müzik her şekilde vardır. Müziksiz hayat, zaten mevcut olamaz. Müzik hayatın neşesi, ruhu, sevinci ve her şeyidir. Yalnız, müziğin çeşitleri tartışmaya değerdir.'

13/14 Ekim gecesi geç vakitlere kadar 'İzmir Kız Öğretmen Okulu'nda kalan Cumhurbaşkanı, okulun hatıra defterine şunları yazmıştır:

*"İzmir Kız Öğretmen Okulu'nda geçirdiğim bu gecenin saatleri, bugün değil, gelecekte bütün milletin yaşayacağı hayata örnek oldu."*⁴⁵

⁴⁵ Atatürk'ün Bütün Eserleri, Cilt: 18, İstanbul 2006, s. 69-71.

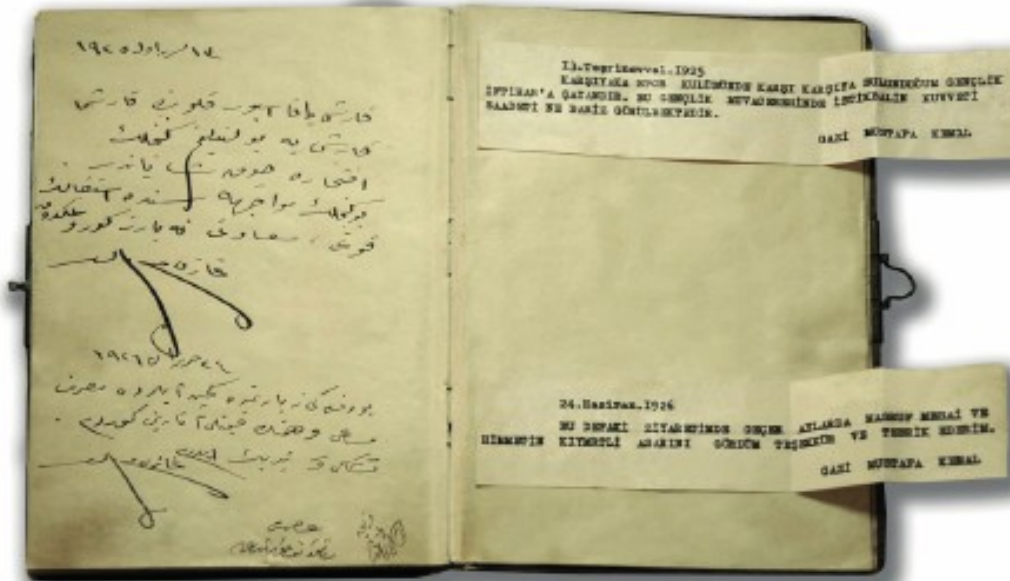
KARŞIYAKA'DA ATATÜRK'ÜN 7. ADIMI

**CUMHURBAŞKANI
GAZİ MUSTAFA KEMAL ATATÜRK'ÜN,
KARŞIYAKA SPOR KULÜBÜ ZİYARETİ**

24 Haziran 1926

Karşıyaka Spor Kulübü, 1926 yılında İzmir şampiyonu olmuştur. 24 Haziran 1926 tarihinde, Cumhurbaşkanı Karşıyaka Spor Kulübü'ne ikinci ziyaretini gerçekleştirmiştir. Bu geziye, Başbakan İsmet Paşa, Dr. Tefvik Rüştü Bey ve Fahrettin Paşa eşlik etmiştir. Karşıyaka Spor Kulübü'nün cepheden döndükten sonra yeniden kurmuş olduğu takımı ile İzmir Ligi'nde yabancı rakipleri ile yaptığı mücadele sonucunda hiç gol yemeden şampiyon olduğu anlatılmıştır. Cumhurbaşkanı, bunun üzerine kulübün ambleminde ay-yıldız kullanılmasını istemiştir. Bayan tenisçilerinin maçlarını seyreden Cumhurbaşkanı, Karşıyaka Spor Kulübü'nün şeref defterine şu notu yazmıştır:

“Bu defaki ziyaretimde geçen aylarda yaptığınız kıymetli çalışmaların eserini gördüm. Teşekkür ve tebrik ederim.” ⁴⁶

Cumhurbaşkanı Atatürk'ün, imzaladığı Karşıyaka Spor Kulübü'nün anı defteri.

⁴⁶ Atatürk'ün Bütün Eserleri, Cilt: 18, İstanbul 2006, s. 248.

Karşıyaka İskelesi 1927.

Karşıyaka Yalı

Türkiye’de bir spor kulübünün amblemine
“Ay-Yıldız” bizzat Atatürk tarafından verilen
ilk, tek ve son kulüp;
“Karşıyaka Spor Kulübü” dür.

Canım Dedem Malik Yaylım

Dedem Malik Yaylım, 12 Ağustos 1906 tarihinde, Tepedelenli Mehmet Ali Paşa kuzeni Nuriye ve Boşnak asıllı tacir Bekir'in, dördüncü çocuğu olarak, İşkodra'da doğmuştur. Sekiz yaşındayken, yaşanan kıyımlar nedeniyle, İşkodra'yı terk edip, Ana vatana göç etmişlerdir. Karşıyaka'ya gelen ailemiz, Alaybey yerleşerek, yaşamlarını sürdürmeye başlamışlardır.

Aynı zamanda da bir çok işte çalışırken, ünlü piyanist Muhlis Sabahattin Bey ile yakın dostluk kurmuş ve ondan ders almıştır. Onunla birlikte, o dönemlerin Melek sinemasında sessiz filmlere birlikte müzik yapmışlardır.

Malik dedem, futbola merak sarmış ve on yedi yaşında, Karşıyaka Spor Kulübünde spor çalışmalarına başlamıştır. Fiziksel özelliğini iyi değerlendirerek, kaleci olmayı seçmiş ve bu konuda ilerlemiştir. Dede-min, Karşıyaka anılarından bahsetmek isterim.

Öncelikle Karşıyaka futbol takımını çok severdi. Vefat edinceye kadar her zaman kulübü takip ederdi. Kimi zaman oyunculara da kaleciye de bağırdığına çok tanık oldum. Sinirlenirdi hem de çok sinirlenirdi. İlerleyen yıllarda antrenörlük yaptığı için, hatalarını bağırarak söyler, onun sıkı takipçisi anneannemle kritik yaparlardı.

Hatta bir keresinde kalesinden, karşı takıma gidip nasıl gol attığını anlatmıştı. Ama en önemli hatırası; onun KSK takımında, 1925 -1926 sezonunda kaptanı ve kalecisi oluşuna aittir. O sezon, hiç gol yemeden İzmir Bölge Lig şampiyonu olmalarından duyduğu haklı gururu hep canlı olarak, anlatırdı.

Dedem, Türkiye’de bir spor kulübünün amblemine “Ay-Yıldız” bizzat Atatürk tarafından verilen ilk, tek ve son kulüp olmasının gururunu ölünceye kadar, taşıdı ve bizlere defalarca anlattı.

Panter kaleci Malik unvanını alan dedeme, bestelenmiş şarkıyla, tüm maç izleyenler, hep bir ağızdan şöyle seslenirlermiş; “Karşıdan bir kız gelir, sanırsın yıldız gelir, üç adımdan atılan şutlar, Malik beye vız gelir Rampinponi....

O zamanların Alman antrenörü Zinger, dedemi çok beğenmiş, yurt dışından bir çok kulüp onu transfer etmek istemişlerdir. Özellikle Arsenal takımı dedemi kendi takımlarında oynatmak için peşinde dolaşmış. Ama dedem Karşıyaka takımını çok sevdiği için hiç bir zaman bu teklifleri kabul etmemiş.

Aslında geriye dönüp o yıllara baktığımda dedemi az çok anlıyabiliyorum. Çünkü takımına ve bulunduğu yere sahip çıkmak bu olsa gerekti. Dedem cümlelerini hep şöyle bitirirdi; “Bugün olsa gene aynı kararı alırdım, zira Karşıyaka benim hayalim olan her şeyi bana verdi, dostluğu, başarıyı, unvanı, disiplini, fanatikliği ve dünyalar güzeli karımı ...”

Dedem Karşıyaka sevgisinde hep haklı çıktı.

Neden mi? 6 Mart 1987 yılında vefatında gerek KSK kulübü, gerekse Karşıyaka Belediyesi ona yaraşır bir tören yaptı.

Şu anda KSK tarafından dedemin ölüm yıldönüm’lerinde lokma döktüren Sayın Sancar Maruflu’ya ve onu çok güzel ifade eden Sayın Yaşar Aksoy’a ve dedemin ölümsüzleşmesi için çaba sarf deden Sayın Feruz Bozaslan’a sonsuz şükranlarımı sunarım.

Dedem KSK ya olan aşkında haklıydı. Işıklarla uyusun yakışıklı ve Karşıyaka'nın Panter kalecisi canım Malik dedem.

Deniz KÖKSAL

Saint Joseph Fransız Lisesi

Emekli Öğretmen, Beden Eğitimi Bölüm Başkanı ve Sosyal Etkinlikler Koordinatörü

Malik Yaylım 1926 yılında hava topuna çıkarken.
(Köksal Ailesi arşivinden)

KARŞIYAKA'DA ATATÜRK'ÜN 8. ADIMI

GAZİ'NİN ANNESİNİ ZİYARETİ

3 Mart 1930

Gazi, 3 Mart 1930 gün Saat: 16.00'da Karşıyaka'da Ferik Osman Paşa Camii'nin bahçesinde bulunan Zübeyde Hanım'ın mezarını ziyaret etmiştir.

14 Haziran 1926 yılında Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal Paşa'ya başarısız suikast girişiminden sonra İzmir'e ilk gelişi.

Bu ziyaretle ilgili annesinin mezarı başında çekilmiş fotoğraf bulunamamıştır.

KARŞIYAKA'DA ATATÜRK'ÜN 9. ADIMI

**İZMİR KIZ MUALLİM MEKTEBİ'Nİ
İKİNCİ ZİYARETİ**

1 Şubat 1931

İzmir Kız Muallim Mektebi giriş kapısı.

01 Şubat 1931 günü öğleden sonra, Cumhurbaşkanı ve beraberindekiler ve diğer görevlilerle birlikte Karşıyaka'ya gelmişlerdir. Halkın sıcak ve sevgi dolu gösteriler arasında İzmir Kız Öğretmen Okulu'nu ziyaret eden Cumhurbaşkanı, okul müdürü ve öğretmenler tarafından karşılanmıştır. Okulun yatakhanesini, kütüphanesini ve bazı sınıfları gezmiştir. Dördüncü sınıfın öğretmeni Nezahat Hanım'ın yurttaşlık

dersine girerek, öğretmenin anlattığı dersi dinlemiş ve sınıftan memnun bir biçimde ayrılmıştır.⁴⁸

Cumhurbaşkanı'nın yaptığı ziyaret, 'Anadolu Ajansı' haberlerine şöyle yansımıştır:

"Cumhurbaşkanı Hazretleri dün İzmir Kız Öğretmen Okulu'nu gezmiş ve bazı derslere girmiştir. Bundan sonra okulun müdür odasında dinlenerek öğretmenlerle sohbette bulunmuştur. Sohbet konularından biri, Türk kadınına tam anlamıyla tüm siyasi hakların verilmesiydi. Vatandaşın oy vermesinin bir hak olduğu tekrar edildikten sonra erkek ve kadın için bireysel ve siyasi haklara sahip olması için her vatandaş gözünde şeref ve haysiyet hakkı ve bir vatan borcu olan askerlik görevini resmen yapabilmesi olağan görüldü. Demokrasinin asıl noktalarından biri olan eşitlikçiliğin de ancak bu şekilde gerçekleşebileceği vurgulandı. Kadının vücut yapısı, tabiatı, ruh hali askerlik gibi görevleri yapmaya alışkın olmaması tartışıldı. Türk köylü kadınının en ağır işleri yapmakta erkeklerle olan işbirliği ve dayanıklılığı değerlendirildi.

Türk tarihinde ve yakın devrim tarihinde Türk kadının yaptığı fedakârlık, doğrudan doğruya savaş meydanlarında yapabileceği hizmetlerin kanıtları ortaya konuldu. Sonuç olarak, Gazi Hazretleri görüşmeyi özetleyerek, bugün için kadının askerlik yapması söz konusu olmasa bile, bütün kızların vatanın ve milletin yüksek menfaatlerini her şekilde ve her araçla müdafaa ve muhafaza edebilecek yetenekte yetiştirilebilmesinin milli terbiyeye mazhar edilmesi gerektiğini açıklayarak şu cümleleri ettiler:

'Türk kadınının aslında ne kıymette olduğuna şüphe yoktur.

⁴⁸ Necmi Ülker, Vehbi Günay, Latif Daşdemir, İzmir'in Sevinç Günleri, Ege Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayını, İzmir 2009.

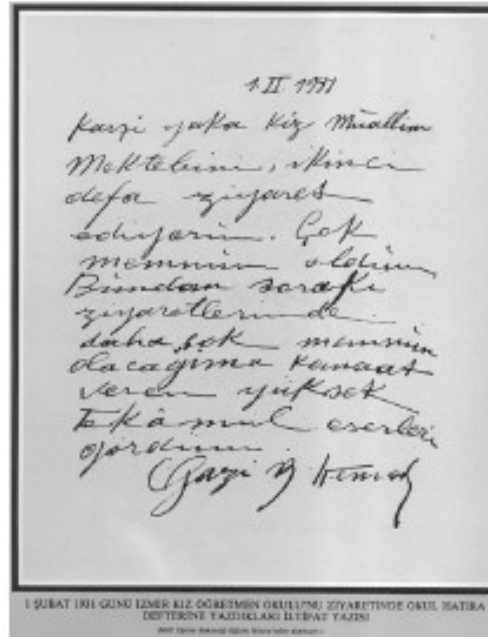
Onun içindir ki, Türk kadınları, memleketin kaderini millet adına idare eden siyasi zümreye katılma arzusunu göstermekle memleketin, milletin, vatandaşlara yüklediği görevlerin hiçbirinden kendilerinin uzak tutulamayacağını düşünemezler.

Çünkü görev karşılığı olmayan hak mevcut değildir!”

O gün, Cumhurbaşkanı, “İzmir Kız Öğretmen Okulu”nun hatıra defterine şunları yazmıştır:

“Karşıyaka Kız Öğretmen Okulunu ikinci kez geliyorum. Çok memnun oldum.

Bundan sonraki ziyaretlerimde, daha çok memnun olacağıma kanaat ettiğim ilerlemeler gördüm.” ⁴⁹

⁴⁹ Atatürk'ün Bütün Eserleri, Cilt: 25, İstanbul 2009, s. 75-76.

Cumhurbaşkanı,
öğrencilerin coşkulu ve sıcak alkışları arasında
‘Yaşa Gazi, Yaşa Büyük Kurtarıcı’ tezahüratlarıyla
okuldan uğurlanmıştır.

Gazinin tetkikleri
Reisicumhur Hazretleri dün er-
kek ve Kız Liselerile Kız mual-
lim mektebini gezdiler
Karşıyakada yapılan tezahürat

Gazi Hz. Dün maiyetleriyle birlikte erkek lisasını tetkif ettiler. Sınıfları ziyaret ederek talebenin sordukları suallere cevaplarından memnun kaldılar. Sonuncu sınıfta edebiyat dersinde talebelerden birinin tahrir vazifesini okudular ve takdir ettiler. Bu talebe Memmen irtica hâdisesi münasebetile inkılâbın fazileti etrafında fikirlerini beyan ediyordu.

Gazi Hz. Mektebi terkederken talebenin coşkun tezahüratı ile karşılaştılar. Mühürümtey Hz. müdür Hilmi bey mektepte gördükleri değişiklikten memnun olduklarını söylediler.

Kız Lisesinde

Reisicumhur Hz. Buradan Kız Lisesini ziyaret ettiler. Talebenin müktesebatından memnun kaldılar. Mektebin kütüphanesinde bir saat kadar kitapları tetkik ettiler. Mektebin hatıra defterine şu kıymetli satırları yazdılar:

« İzmir Kız Lisesinde gördüğüm irticazandan, hususile bilgi ve millî terbiye vermekte ve almaktaki büyük dikkat ve heyecandan çok memnun oldum. Öğreticilere teşekkür ederim. »

Karşıyakayı ziyaret

Gazi Hz. Öğleden sonra Refakatlerinde bir çok zevat bulunduğu halde otomobillerle Karşıyakayı tetkif ettiler. Karşıyaka halkı tarafından hararetle karşılandılar.

Sevgili halûkâr Kız muallim mektebini ziyaret etmişler, mektebin yatakhanelerini, kütüphanesini, sınıflarını gezmişlerdir. Dördüncü sınıfı tetkiflerinde

Atatürk'e Karşıyaka'da Yapılan Tezahüratın Gazete Haberi,
1931.

Karşıyakalı Hüseyin Tevfik, Atatürk'ü anlatıyor

1924 doğumlu, Karşıyakalı Hüseyin Tevfik, 1931 yılında okullarını ziyaret eden Atatürk'ü şöyle anlatıyor;

“Okulumuz Soğukkuyu Camisinin bitişiğinde barakalar halindeydi, Okulumuzun adı; Fevzi Paşa İlkokulu idi, üç odada üç ayrı sınıf vardı, şimdiki Fevzi Paşa ilkokulu inşaatı devam ediyor, ben de ikinci sınıf öğrencisi idim. Şakire öğretmenimiz, ‘çocuklar, Atatürk bu gün, Karşıyaka Kız Muallim Mektebini gezecek, okulumuzun önünden geçerken bizim sınıfa uğrayacak, dedi.

Birden kapı açıldı, gözleri çakmak çakmak, sarı saçlı Atatürk, sınıfa girdi.

Öğretmenimizle bir şeyler konuştu, Bize; ‘derslerinizde neler yapıyorsunuz’ diye sordu.

Hep beraber okulumuzun bahçesine çıktık, öğrenciler, tek sıra oldu, müdür dahil toplam üç öğretmenimiz vardı, Okul müdürümüzle bir şeyler konuştu, okulun eğitimi ve yeni okul inşaatını sordu. Bize dönerek; ‘siz çocuklar, yarınımızın teminatısınız, çok çalışın” dedi.

Ben arkadaşlarımla önünde, Atatürk'ün tam karşısındaydım, söylediklerini bu gün bile aklımdan hiç çıkarmıyorum. Atatürk başımı okşayarak, okulumuzdan ayrıldı.

Ahmet Gürel, Hüseyin Tevfik, Feruz Bozaslan.

KARŞIYAKA'DA ATATÜRK'ÜN 10. ADIMI

ATATÜRK, KARŞIYAKA HALK EVİNDE

2 Şubat 1931

*Karşıyaka Halk Evi;
Günümüzün
Karşıyaka Vapur İskelesi
karşısındaki
öğretmen evi.*

02 Şubat 1931 günü saat: 18.30'da, Cumhurbaşkanı, Karşıyaka Halkevi'nde onuruna verilen çaya katılmak üzere Afet Hanım ve arkadaşları ile birlikte İzmir'den yola çıkmışlardır. Kendilerini, Ordu Müfettişi Fahrettin, Müstahkem Mevki Kumandanı Hüsnü Emin, Tümen Kumandanları Talat ve Musa Kazım Paşalar, İzmir Milletvekili Vasıf ve diğer milletvekilleri, il idare heyeti, belediye yöneticileri, öğretmenler, banka müdürleri, tüccarlar ve sanayiciler tarafından karşılanmışlardır. Karşıyakalıların, Cumhurbaşkanı ile yakından görüşüp, sohbetlerini dinleme olanağını veren çay partisi, danslar ve müzikle gece geç saatlere kadar devam etmiştir. O geceye katılanlar ömür boyu unutamayacakları bir gece geçirmişlerdir.⁵⁰

⁵⁰ *Karşıyaka Belediyesi aylık dergisi.*

Dönemin Cumhuriyet Halk Partisi İzmir örgütü başkanı Tahir Bor tarafından karşılanan Atatürk'e, Tahir Bor gece açılış konuşmasında şu cümleleri söylemiştir:

Tahir Bor.

Karşıyaka'da doğmuştur. Kurtuluş Savaşı'nda Kuvay-ı Milliye'ye katılmıştır. İstiklal Madalyası sahibidir. Cumhuriyet Halk Partisi İzmir örgütü başkanlığını yapmıştır. (1885 - 1979)

“Cumhuriyetimizin kurulması için verilen mücadelenin başında yedi düvel ile savaşan Gazi Paşamız, bir avuç yol arkadaşı ve inanmış halk topluluğu vardı. Gazi Paşamızın bize emanet ettiği mukaddes emaneti kanımızın son damlasına kadar koruyacağız, genç Türkiye Cumhuriyeti ilelebet var olacaktır”

Bu sözler, Atatürk'ün çok hoşuna gitmiştir.

*Atatürk,
Manevi Kızı Afet İnan ile
“Karşıyaka Halk Evi”nde
bir baloya katılırken,
1931.*

Dedem KSK 'nın PANTER kalecisi Malik'in biz çocuklarına ve torunlarına anlatımıyla Karşıyaka'daki çay partisi.

02 Şubat 1931 günü, Karşıyaka'da bir telaş vardı, Mustafa Kemal Paşa geliyor diye. Karşıyaka Spor Kulübündeki sporculara, en güzel kıyafetlerinizi giyin ve bakımlı olun, Paşamızı karşılayacağız, diye haber gönderildi. O günü hayatım boyunca hiç unutamadım. Büyük bir masa kuruldu Karşıyaka Halk Evi'ne.

Saat: 18.30'da, Cumhurbaşkanı, onuruna verilen çaya katılmak üzere Afet Hanım ve arkadaşları ile birlikte geldiler. Mustafa Kemal Atatürk'ün gelişini hiç unutmuyorum. Ona hayran olmamak mümkün değildi. Tüm Karşıyakalılar, O'nu o kadar sessiz bekliyoruz ki nefeslerimizi tutmuş bir haldeyiz. Tam bir lider, kıyafeti duruşu, bakışları... Of ki ne of, ayaklarımızın bağı çözöldü.

Bizlere seslendikten sonra, Afet Hanım ile halkın önünde muhteşem vals yaptı. Hayran hayran onu izledik. Vals bittikten sonra hanımefendiyi zarif bir şekilde sandalyesine kadar eşlik edip oturtur. Ve dönüp KSK sporcuları olarak oturduğumuz masaya; "Vals bilenleriniz varsa lütfen müziğe eşlik etsinler, bakalım futbol yeteneğiniz kadar vals bileniniz varmı?" dedi. Herkes çok çekingen ben vals yapmayı biliyorum ama bir hanımefendiye ihtiyacım vardı. Sağıma soluma bakıyorum dansa kaldıracığım bir kişi bulamıyorum. O anda bana bir cesaret geldi. Ve Paşa'nın yanına doğru yürüdüm ve; "İzin verirseniz, masanızdan bir hanımefendiyle dans etmek isterim", dedim. Bana onaylayan bir baş işareti yaptı ve hanımefendilere dönüp; "Bu gence eşlik edebilir misiniz?" Dedi. Onun konuştuğu hanımefendinin yanına gittim ve reverans yaparak dansa davet ettim.

O an bütün heyecanım geçmişti, hanımefendi nazikçe davetimi kabul etti. Tüm katılanların önünde vals yapmaya başladık. Karşımdaki hanım, o kadar güzel dans ediyordu ki, içimden Atatürk'ün dans için önerdiği insanın duygularını hissedebilmişim diye seviniyordum. Bū-

yük bir uyum içinde dansımızı bitirdik. Hanımefendiye bir selamla teşekkür ettikten sonra, aynı paşamızın yaptığı gibi oturduğu sandalyeye kadar eşlik ettim.

Atamızın gözlerinin üstümde olduğunu hissedebiliyordum ki nitekim ben hanımefendiyi oturtuktan sonra, yanından ayrıldığımda beni yanına çağırdı; “Genç beyefendi, buraya gelebilirmisiniz?” dedi. Ayaklarım titreyerek yanına gittim. Elini uzattı ve; “Önce medeni cesaretin için ve sonra bu güzel vals için teşekkür ederim. Sporcu centilmen olmalı ,çevik olmalı ve kültürlü olmalı. Vatan sizler gibi gençlere emanet” dedi. Kalbimin durduğunu hissettim, o kadar özel bir komutan ve liderdi ki anlatılması tarif edilmesi mümkün değil.

Dedem çay partisinin olduğu günü öyle büyük bir heyecanla anlattı ki, o günü, biz dinleyenler usumuzda hayal ederdik. Anlatırken ki gururu ve onurunda haksız değildi. Ulu önderimiz Mustafa Kemal Atatürk’ün masasındaki bir hanımefendiyi dansa kaldırarak ve O’ndan övgü alarak kendine ait bir unutulmazlık yaşamıştı.

İşte bu yetenekli, centilmen ve Ay -Yıldız formalı KSK’nın Panter kalecisi, dedeciğim Malik, evlendiğim gün, biz salona girdikten ve yerlerimize oturduktan sonra orkestranın yanına giderek vals çalmalarını rica etti ve masamıza gelip beni eşimden dansa kaldırma izni aldıktan sonra vals yapmaya davet etti.

Eşim, onunla vals yaparken, gözlerimi bir an kapatıp sanki Atatürk’ün karşısında yaptığı valsi yapıyormuşçasına, ben de o gün ordaymışım gibi hayal etmişim, dedem beni çok onore etmişti.

Ne mutlu bize böyle bir büyüğe sahip olduğumuza. Seni seviyoruz ve seninle hep gurur duyacağız, Panter Kaleci Malik Yaylım...

Deniz KÖKSAL

Saint Joseph Fransız Lisesi

Emekli Öğretmen, Beden Eğitimi Bölüm Başkanı ve Sosyal Etkinlikler Koordinatörü

KARŞIYAKA'DA ATATÜRK'ÜN 11. ADIMI

KARŞIYAKA BOSTANLI GEZİSİ

2 Şubat 1933

KARŞIYAKA'DA ATATÜRK'ÜN 12. ADIMI

KIZ MUALLİM MEKTEBİ'Nİ ÜÇÜNCÜ ZİYARETİ

22 Haziran 1934

Atatürk ve Başbakan İsmet İnönü Vali Konukevi'nde, konuk devlet başkanı Şah Rıza Pehlevi de Naim Palas'ta saat: 15.00'e kadar dinlendikten sonra, birlikte Karşıyaka'daki Kız Öğretmen Okulu'nu ziyaret etmişlerdir. Okulda geçen bir anıyı, Murteza Murtezaoğlu'ndan dinleyelim:

"İran Şehinşahi Rıza Pehlevi Atatürk'ün misafiriydi. Ilık bir bahar günü okul koridorlarında şimşek gibi bir haber yayıldı. Şimşek gibi diyorum, gerçekten hepimiz bir anda elektriklenmiştik.

'Atatürk geliyor.'

İzmir Öğretmen Okulu, kendi tarihi için önemli bir ziyarete kendini, hazırlarken, biz bir alay çocuk onu yakından görebilmek imkânının verdiği sevinçle sarhoşuz. İzciler, siviller pırıl pırıl... Öğle vakti... Yemek zili boşuna çalıyor. Caddeden, kırk basamağın ucundaki giriş kapısına kadar bütün merdiveni dolduruyoruz. Ben tam kapı ağzında nöbetteyim. Ta uzaklardan kopup gelen 'yaşa'larla alkışlar, yüreğimizi ağızımıza getiriyor.

İşte karşıdalar... Hazır ol vaziyette heyecandan donmuş birer heykeliz sanki... Yalnız, yaşadığımızı hissettiren kalbimiz ve onun onunla birlikte yürüyen bakışlarımızda hareket var. Tam yanı başımda, kapıdan bir adım gerileyerek o dünyaya bedel nezaketiyle misafirine yol gösteriyor:

'Buyurun'

Merdivenden gülümseyerek çıkan İran Şehinşahi Rıza Pehlevi birden ciddileşerek sağ elini yukarıya kaldırdı ve:

*'Yok' dedi, 'Men leşkerem, sen Serdarsen.'*⁵¹

*Atatürk, çaresiz önden yürüdü.*⁵²

Atatürk, konuk İran Şahını, annesinin mezarına götürmüştür.

⁵¹"Ben erim, sen komutansın."

⁵²Ahmet Hidayet Reel, Atatürk'e ait Hatıralar, İstanbul 1949, s. 146.

İran Şahı ile İzmir'den bir anı...

1940'lı yıllar Kız Muallim Mektebi

ATATÜRK'ÜN KARŞIYAKA ADIMLARININ
TANIKLARI ANLATIYOR

**KARŞIYAKA'DA
ATATÜRK'Ü GÖRENLER**

Melahat Sabri;

Atatürk'ün, 1925 yılındaki Karşıyaka Kız Muallim Mektebi ziyaretinde, okulun Müdürü Melahat Sabri Hanımdır. Okulun kapısında Atatürk'ü karşılayan Melahat Hanım, Gazi'nin huzurunda yaptığı konuşmada, Mustafa Kemal'e ziyaretinden ötürü sonsuz teşekkürlerini bildirir. Türk kadınının çağdaşlık için üzerine düşen görevi yapacağını, okuldaki öğrencilerinde gördüğü olumlu gelişmelerden bahsederek, uygarlık yolunda hızla ilerlemek için daha fazla adım atacaklarına dair söz vermiştir.

Karşıyaka Kız Muallim Mektebinin başarısı arttıkça ünü ülkenin hemen hemen her yerine yayılmıştı. Melahat Hanım'ın yaptırdığı istatistiğe göre Karşıyaka'ya başta İzmir olmak üzere İstanbul, Ankara, Aydın, Manisa, Denizli, Salihli, Menemen, Söke, Antalya, Rodos, Üsküp, Manastır, Yanya, Akhisar, Kütahya, Kayseri, Niğde, Çanakkale, Kastamonu, Girit, Selanik, Dimitoka, Priştine, Draç'tan geldikleri belirlenmişti.”⁵³

Mualla Anıl;

13 Ekim 1925 günü, Atatürk'ün Karşıyaka Kız Muallim Mektebi gerçekleşen ziyaretinde öğrenci olan 15 yaşındaki Mualla Anıl, o günü şöyle anlatmıştır; “Atatürk'ün karşısında Selim Sırrı Tarcan'la iki kez milli kıyafetlerle zeybek oynadıktan sonra, üçüncü kez Atatürk'ün isteğiyle günlük kıyafetlerimizle zeybek oynadım.”

Atatürk, Mualla Anıl'a **“Tebrik ederim çok muvaffak oldunuz. İstikbal sizden ümit vardır”** demiş ve elini sıkmıştır.

⁵³1928-1929 öğretim yılında Karşıyaka Kız Muallim Mektebi'nin mevcudu 367'dir.

Zühal İzmirli & Yücel İzmirli “İzmir'in İncisi” Çınar yayınları.

Tireli Ahmet Amca;

Atatürk'ün 1925 yılındaki Karşıyaka Kız Muallim Mektebi ziyaretinde mermer basamaklı giriş kapısı ve okulun pencereleri bayraklarla, çiçeklerle süslenmişti. Gazi'nin arabadan inmesiyle yer yerinden oynadı. Öğrenciler koşup sarılmak, öpmek istiyordu Mustafa Kemal'i. Alkış seslerine karışan, **"Yaşa Gazi Paşa'm, çok yaşa!"** Sesleri ortalığı inletiyordu. Bir ara Mustafa Kemal'e sarılmak isteyen Tireli Ahmet amca öne atıldı ama Gazi Paşa'ya kalabalıktan ulaşamayınca, önündeki bir askeri kucakladı. **"Gel güzel evladım, sana doyasıya sarılayım. Sen vatanım kokuyorsun, sen bayrak kokuyorsun, sen toprağım kokuyorsun, sana sarılınca devletime sarılıyor gibi oluyorum"** deyip kucakladığı askeri yanaklarından öptü.

Sabiha Gökçül Erbay;

Atatürk'ün 1931 yılındaki Karşıyaka Kız Muallim Mektebi ziyaretinde okul müdürü olan Sabiha Hanım, ilk kadın milletvekillerimizdendir. 5. Dönem Balıkesir, 6. Dönem Samsun'dan milletvekili seçilmiş, TBMM'de başkanlık divan katipliği görevinde de bulunmuştur.

İZMİR KIZ MUALLİM MEKTEBİ MEZUNLARI KARŞIYAKA'DA BULUŞTU

20 Ekim 2010 günü, Atatürk'ü yakından görmüş olan elliye yakın cumhuriyetin ilk öğretmenleri; Karşıyaka Lisesi Eğitim Vakfı'nın (İK-LEV) ve Karşıyaka Belediyesi'yle ortaklaşa düzenlediği "Vefa Günü"nde, bir araya geldiler.

Öğrenciler, 22 Haziran 1934 yılındaki Atatürk'ün ziyaret anılarını, okulun öğretmenlerini, emeği geçmiş bir çok eğitimciyi andılar.

"Vefa Gününü", eğitimci yazar Yücel İzmirli sundu. İzmirli, 'Karşıyaka Kız Muallim Mektebi', Karşıyaka Ortaokulu ve Karşıyaka Lisesi tarihini anlatırken, Vehbi Moğol'un hazırladığı barkovizyon gösterisiyle de geçmişe doğru katılımcıları bir yolculuğa çıkardı. Karşıyaka Lisesi Eğitim Vakfı Başkanı İsfendiyar Yıldız, toplantıya katılan eğitim çınarlarına günün anısına plaketlerini sundu. Toplantının sonunda cumhuriyet dönemi,'Karşıyaka Kız Muallim Mektebi fotoğraf sergisi açıldı.

Etkinliğe; mezunlardan, Nimet Soydan Koyuncu, Nermin Dökmeoğlu Çevirel, Reyhan Buharalıoğlu, Melike Ayan Aryol, Necla Altanlar Yüreklı, Lütfiye Yavuz Aksoy, Zehra Akmersin Kazankaya, Saniye Çımrın Oktay, Sabiha Baysal Yılmaz, Semiha Kesbiç Akkan, Mualla Leman Adlı, Nevin Akalın Dağlı, Fatma Karadeniz Hepözusta, Melahat Arkış Hepdoğan, Vedia Dumlantepe Köyatası, Zekavet Güngör Bilgin, Kadriye Ertan Vural, Belkıs Aydın Özlü, Kevser İstemi Parla katıldı.

Karşıyaka'da Atatürk'ü yakından görenler.

**Atatürk'ün,
1922 yılında Karşıyaka'da kaldığı ilk geceden başlayan
ziyaretlerinin sonuncusu; 1934 yılında gerçekleştirmiştir.**

**12 yılda toplam oniki kez Karşıyaka'yı adımlayan
Mustafa Kemal Atatürk,
Karşıyaka'nın sokaklarında bizlere silinmeyen izler
bırakmıştır...**

**Onun, Karşıyaka'da bıraktığı ayak izleri, bizlere daima
yol göstermişve gelecek nesillere de
göstermeye devam edecektir.**

**Gelecek nesiller, yaşadıkları bu topraklarda, attıkları
her adımda, Mustafa Kemal Atatürk'ün ayak izlerinin
olduğu bilinciyle, O'nun ilkeleri doğrultusunda
vatanımıza ve "Büyük Kurtarı"cımıza
sahip çıkarak yaşayacaklardır...**

Söz veriyoruz...

Anılardan günümüze...

*“Karşıyakamızın nabzı
Atatürk diye atar.”*

Karşıyaka'ya en büyük emanet...

ZÜBEYDE HANIM'IN MEZARI

(Atatürk'ün Annesi Zübeyde Burada Gömülüdür)

İzmir Belediye Başkanı Dr. Behçet Uz'un Zübeyde Hanım'ın mezarı konusunda Atatürk ile yaptığı konuşmayı şöyle anlatır:

"Atatürk'ün annesi Zübeyde Hanım merhum, Karşıyaka'da Osman Paşa Camii avlusunda gömülüdür. Güzel bir mozole düşünülmüştü. Fuar için getirttiğimiz mimar Gautier'ye yaptırdığımız zarif planı tatbik için olurlarını almaya gittiğimde baktılar, düşündüler.

'Paşam, bir kusur mu var?' dedim.

'Hayır, aksine çok süslü ve lüks buluyorum ve de masraflı. Siz oraya ağır bir kaya taşı getirtebilir misiniz?' dedi.

'Mümkün ve kolay' dedim.

'Onu getir, üstüne "Atatürk'ün annesi Bayan Zübeyde burada gömülüdür" yazdır, çevresini bir çocuk parkı ile süsle, o çocukları çok severdi, buyurdular. Öyle yaptık. O uzağı gören realist büyük bir devlet adamı idi, ruhu şad olsun.' ⁵⁴

Zübeyde Hanım'ın mezarı, Atatürk'ün ölümüne kadar bir çiçek bahçesinin ortasında kalmıştır. Atatürk'ün ölümünden sonra Hasan Rıza Soyak,⁵⁵ Başbakan Refik Saydam⁵⁶ ve İzmir Belediye Başkanı Dr. Beh-

⁵⁴Nazmi Kal, *Atatürk'le Yaşadıklarını Anlattılar*, Ankara 2001, s. 104.

⁵⁵Hasan Rıza Soyak, (1888-1970), Mustafa Kemal, Cumhurbaşkanı seçildikten sonra, sırasıyla; mutemet, özel kalem müdürü ve genel sekreterlik yaptı. Milletvekili.

⁵⁶İbrahim Refik Saydam, (1881-1942), doktor, siyasetçi, başbakan.

çet Uz'un gayretleriyle Atatürk'ün son arzusu doğrultusunda mezarın çevresi düzenlenmiştir. Küçük Yamanlar Dağı'ndan getirilen bir pembe kaya mezarın üstüne oturtulmuştur. Taşın üzerine **"Atatürk'ün anası Zübeyde burada gömülüdür. Ölümü 1923"** yazılmıştır.

Hasan Rıza Soyak'ın bu konudaki anısı şöyledir:

"1938 yılı yazında, yani Büyük Adam'ın hastalığı sırasında, bir gün İzmir Belediye Başkanı Sn. Dr. Behçet Uz, Dolmabahçe Sarayı'na geldi. Beraberinde bahtiyar Türk anası için, Belediye Meclis kararıyla hazırlattığı bir türbe projesi getirmişti; bu uygulanırsa, abide haline gelen muazzam bir eser olacaktı. Etrafında bir park ile bir de çocuk bahçesi yapılacaktı. Arzusu üzerine projeyi Atatürk'e arz ettim. Bir an göz ucuyla baktı:

'Hayır, ben sana mezarın nasıl yapılacağını tarif etmiştim; yine öyle yapılmalıdır. Hem belediyenin masraf etmesine gerek yoktur, bunu biz yapalım.'

Aşağıya indiğim zaman doktoru Başbakan Celal Bayar'la görüştüm; emri tebliği ettim.

'İstedikleri şey, 1500-2000 liralık küçük bir masrafla olur. Lütfet-sinler hiç değilse bunu İzmirli'lere bıraksınlar' diye yalvardı; bu ricaya Bayar da katıldı. Yatak odasına döndüm, durumu kendilerine arz ettim, uygun buldular."

Güzide ananın o eşiz evladı da bu dünyadan göçtükten sonra, dinlenmek için, İsviçre'de eğitimde olan çocuklarımın yanına gitmiştim; oradayken bu türbe düşüncesinin yenilendiğini memleketten gönderilen gazetelerden okudum. Derhal zamanın Başbakanı rahmetli Dr. Refik Saydam'a bir mektup yazdım, durumu anlattım ve Ebedi Şef'in ısrarlı arzusunun aykırı bir harekete her halde kendisinin de izin veremeyeceğinden emin olduğumu bildirdim. Dönüşümde karşılaştığım Dr.

Mezarın orijinal taşı İzmir Arkeoloji Müzesi'ndedir. Mezarın etrafı çiçek bahçesi ile kuşatılmıştır. Karşıyaka'nın ev sahipliğinden onur duyduğu Zübeyde Hanım'ın mezarı, 2005 yılında Karşıyaka Belediyesi'nce onarılarak Atatürk'e ve annesine yakışır bir konuma getirilmiştir.

Saydam, bana mezarın tarife uygun olarak yapıldığını haber verdi, çok memnun oldum.

O zaman kadar, ilk defa olarak 1954 yılında İzmir'e gitmiş, mezarı ziyaret etmiştim; hakikaten istenildiği gibi yapılmıştı, fakat etrafı biraz bakımsızdı. Doğrusu bundan çok üzüntü duydum.

1958 yılında gerçekleşen ikinci ziyaretimde ise daha bakımlı gördüm, üzüntüm gitmiş oldu.

İzmir Belediyesinin bu konuda göstereceğinden şüphe etmediğim devamlı dikkat ve alaka, şüphesiz ki, daima takdir ve şükranla karşılanacaktır.”⁵⁷

⁵⁷ Soyak, a.g.e., s. 7-8.

1924 doğumlu, Karşıyakalı Hüseyin Tevfik Bey anılarında 1940 yılı çok önemli bir yer tutar,

O, henüz 17 yaşındadır, duyar ki Zübeyde Hanım'ın mezarına Küçük Yamanlar'dan bir taş getiriliyormuş, mezara koşar, taşın nasıl getirileceğini merak eder. Taşın, kalın kalaslar üzerinden kaydırılarak, mezarıda yerini aldığını, görür, şunu öğrenir ki; ***"Anıt Mezara taş dikme olayı Atatürk'ün, İzmir Belediye Başkanı Behçet Uz'a vasiyeti imiş."***

Fotoğraf: İbrahim Evrim Ayrıl - Mutlu Tekin

Atatürk'ün izleri Karşıyaka topraklarında adlarına yakışır bir onurla ve gururla yaşatılmaktadır.

***“Mustafa Kemal Atatürk Spor Salonu”,
“Atatürk, Annesi ve Kadın Hakları Anıtı”,
“Zübeyde Hanım Nikahevi”
“Ali Rıza Efendi Parkı”*** Karşıyakalıların ömür boyu sahip çıkacağı önemli değerlerdir.

Atatürk, Annesi ve Kadın Hakları Anıtı. Fotoğraf Sercan İşit.

Mustafa Kemal Atatürk Karşıyaka Spor Salonu

Fotoğraf: Barış Öğütçen

Zübeyde Hanım Nikahevi (Fotoğraf: Sedat Buz)

Ali Rıza Efendi Parkı (Fotoğraf: Sedat Buz)

Soldan Sağa: Fahrettin Altay Paşa, Kazım Karabekir Paşa ve Fikri Altay
İplikçizade Köşkü önünde
(Falay Ailesi arşivinden)

Atatürk'ün Karşıyaka'da ilk adım attığı köşk

İPLİKÇİZADE KÖŞKÜ

Bu köşkü yapan, İtalyan asıllı, Yahudi Doktor Moise Alatini Selanik'in önemli isimlerindendir. 2800 M2'lik sahada kurulu olan köşkün bahçesinde yel değirmeni ve tenis kortu vardı. Üç katlı ve 15 odalı olan bu köşk, 1916 yılında İplikçizade İsmail Bey tarafından, Giorgio Alati-ni'den satın almıştır.

İplikçizadelerin köşkünün yanında *'ikiz köşkler'* diye adlandırılan diğer köşk, Hacı İsmail İplikçizadenin eşi Fatma Hanım'ın kardeş çocuğu Fikri Altay'ındır. İplikçizade İsmail Bey'e ait bu konak, 1971 yılında yıkılarak yerine 380 kapı numaralı Çağlayan Apartmanı yapılmıştır. Gazi Mustafa Kemal Paşa; 10-11-13 Eylül 1922 tarihlerinde bu köşte kalmıştır. Gazi, 12 Eylül tarihinde ise Kramer Otel'in yakınlarındaki bir doktorun evinde kalmıştır.

Karşıyaka Latife Hanım Anı Evi

Zübeyde Hanım'ın vefat ettiği Köşk

KARŞIYAKA LATİFE HANIM ANI EVİ

Gazi, zaferden sonra, evlenmesini çok isteyen annesine; *“İzmirli bir kız ile evleneceğim”* diye yanıt vermiştir. Zübeyde Hanım'ın bozuk olan sağlığı için doktorlarca İzmir'e gitmesi önerilmiştir, bu seyahat, ona gelin adayını da görme fırsatını da vermiştir.

18 Aralık 1922 tarihinde Karşıyaka'ya gelen Zübeyde Hanım, itinalı bakımlarına rağmen, 14 Ocak 1923 tarihinde vefat etmiştir.

Günümüzde **“Latife Hanım Anı Evi”** olarak isimlendirilen bu köşk, Uşakizade ailesi tarafından çiftlik evi olarak yaptırılan; bodrum dâhil üç katlı bir yapıdır.

Uşakizade ailesi, bu köşkü önce derslane amaçlı kiraya vermiş ve daha sonra satarak elden çıkarmıştır. Karşıyaka Belediyesi 2005 yılında, köşkü satın alarak, tarihi binanın aslına uygun olarak korunması için gerekli çalışmayı İzmir Valiliği ile birlikte yapmıştır.

Ulu önder Atatürk'ün annesi Zübeyde Hanım'ın, 28 gün yaşayıp hayatını kaybettiği köşkte, Zübeyde Hanım'ın vefat ettiği oda anı odası olarak düzenlenmiştir. Bu odada ve diğer odalarda, halen köşkün varislerince bağışlanan ve Latife Hanım ile Atatürk'e ait olan bazı eşyalar sergilenmektedir. Köşkün içinde Prof. Dr. Yılmaz Büyükerşen'in balmumundan yaptığı Atatürk, Latife Hanım ve Zübeyde Hanım'ın heykelleri de bulunmaktadır. 9 Temmuz 2008 tarihinde bitirilen restorasyon sonucunda, **“Latife Hanım Anı Evi”** olarak ziyarete açılmıştır.

Avidan Kaya İşçimenler, İplikçizade Köşkü'nde yaşananları, büyüklerinden şöyle nakleder;

Rahmetli babam, Dr. Bülent Kaya İşçimenler, 10 Eylül 1922 tarihinde, yani Karşıyaka'nın en mutlu gecesinde, İplikçizade Köşkü'nde Atatürk'ün nasıl misafir edildiğini, neler yaşandığını, bana iftiharla, babalarından ve dedelerinden dinlediklerini gururla aktarırdı.

İplikçizade Köşkü, hem konumu hemde tarihi bakımından çok önemli olduğu için Atatürk'ü ağırlamak için aile tarafından, seçilmiştir. Köşk, günümüzde Karşıyaka Yalı'daki Çağlayan apartmanının olduğu yerdedi. Yaklaşık 3 dönüm arazide 15-16 odalı bir ev, tenis kortunda bulunan ufak bir spor sahası, hatta bir yeldeğirmeni bile mevcuttu. Evin sahibi İsmail Bey, Yunan işgalinde Rodos'a kaçmış, karısı Fatma Hanım ile büyük oğlu Süreyya Bey Karşıyaka'da kalmıştır.

Yunan Kralı Konstantinos, 30 Mayıs 1921 tarihinde, İzmir'e gelmiş ve Yunan Valisi İstiryadis'in emriyle İplikçizade Köşkü'nde Kralın kalması istenmiştir. Süreyya İplikçi, evin boyasız olduğunu ve uygun olmadığını, harap olduğunu öne sürse de, Yunanlılar eve el koymuş ve gerekli hazırlığı kısa sürede yerine getirmişlerdir. Kral Konstantinos, köşke deniz yoluyla yaklaşırken evi sarmış yüzlerce Rumun uğultusundan, Karşıyakalıların yası duyulmamıştır. Nitekim Kral, Köşk'ün giriş kapısına varıp ayağının altına serilmiş şanlı Türk bayrağını ezerek Köşk'e girdiğinde büyük sevinç çığlıkları atan yerli Rumların bu ihaneti, Karşıyakalıların vatan sevgisini coşturmuştur.

İşgalde, Atina'da esir olan Fikri (Altay) Bey'in eşinin de mensubu olduğu İplikçi ailesi, Atatürk'ü, ağabeyi Orgeneral Fahrettin (Altay) vasıtasıyla Köşk'lerine davet etmiştir. Atatürk de silah arkadaşlarını kırmayarak, İzmirlilerin hediye ettiği bir otomobille Köşk'ün yolunu tutmuştur.

Bu sırada, İplikçi ailesi, evin hanımı Fatma Hanım, komşularıyla köşkü temizlemişlerdir. Köşkün önüne gelen, Muzafer Komutan Atatürk, Köşk'ün merdivenlerine serilen Yunan bayrağına basması için yalvaranlara, bir milletin sembolü olan bayrağın yere atılamayacağını belirterek, bayrağı yerden kaldırtmıştır.

Yüce Paşa'mız, Köşk'e girince, Atina'ya sürgün edilen Fikri Altay ve üç arkadaşı; Emirlerzade Refik Bey, Postacıoğlu Ethem Bey ve Evliyazade Refik Bey'in İzmir'e dönmesi için yalvarmıştır. Atatürk, İtalyan Konsolosluğundan, 10 gün gibi kısa bir sürede içersinde Karşıyaka'ya dönmelerini sağlamıştır.

Tabii ki de bu anlattıklarım, o zamanlardan beri dayanışma içinde olan İplikçi ve İşçimenler ailelerinin değil, tüm Karşıyakalıların övünç kaynağıdır. Değerli dostum Feruz Bozaslan'ın bir lafı vardır;

"Biz bu değerlere sahip çıktığımız ve bu değerleri yaşattığımız sürece Karşıyaka varolacaktır."

Karşıyaka sevgim ve Saygılarımla.

Doktor Kaya İşçimenler Alaybey sahilindeki evlerinin balkonunda...

*Atatürk ve Zübeyde hanım kara kalem çalışması.
Otizimli ressam Erkan Kızıldağ tarafından yapılmıştır.*

SON SÖZ

Öncelikle şunu belirtmeliyim, ben bir yazar değilim. Atatürk izinde, yaşadığı yere, ülkesine borcunu ödemeye çalışan bir bireyim.

Bu kitabı hazırlamak istememin sebebi yeniden dünyayı keşfetmek değildi, dağınık olan bilgileri tek çatı altında toplamak ve Karşıyakalıların huzuruna sunmaktı. Bu amaçla yola çıkarak, değerli büyüğüm Ahmet Gürel'le birlikte Karşıyakalılara somut birşey bırakmak istedik.

Üzülerek belirtmeliyim ki, Zübeyde Hanım Mezarının bulunduğu yerde sembolik olduğunu düşünenler, İzmir'in kurtuluş gecesinde Atatürk'ün Karşıyaka'da konakladığını bilmeyenler, Bombacı Ali Çavuşun Karşıyaka'mıza ilk Türk bayrağını diktiğini bilmeyenler hatta heykelini Atatürk zannedenlerin sayısının azınsanamayacak kadar çok olduğu görünce, Karşıyakalı olarak bundan rahatsızlık duyarak böyle bir yola çıktım.

Umarım bu bilgiler ışığında, sadece konuşarak değil, üreterek, kültürümüze sahip çıkarak, projeler üreterek, gelecek nesiller yaşadıkları toprakların değerini bilir ve sahip çıkarlar...

Yaşadığımız toprakların, kültürümüzün, tarihin izlerinin farkına varmasına ufak da olsa bir katkımız olduysa ne mutlu bize.

Genç kardeşlerime izinlerine sığınarak, iki çift lafım olacak, doğduğunuz sokakları, kültürünüzü sahipsiz bırakmayın, sadece sizlerden yaşça büyüklerden birşeyler beklemeyin, siz de elinizi taşın altına koyun, inanın sizlerin zekası ve düşünceleri bu semti de, bu kenti de ülkeyi de yönetecek kadar ileri düzeyde...

Umarım, bu kitap; Atatürk'ün adımlarıyla İzmir, daha sonra, Atatürk'ün Adımlarıyla Samsun, Atatürk'ün Adımlarıyla Diyarbakır, Atatürk'ün Adımlarıyla Çanakkale, Atatürk'ün Adımlarıyla Türkiye gibi, Atatürk'ün ziyaret ettiği bütün illerimize yayılması dileğimle...

Feruz Bozaslan

AHMET GÜREL

20 Ekim 1950 Ankara doğumlu olan Gürel, 1968 yılında İzmir Atatürk Lisesini, 1972 yılında Ege Üniversitesi Mühendislik Bilimleri Fakültesi İnşaat Mühendisliği Bölümü'nü bitirdi. 23 yıl çalıştığı Devlet Su İşleri'nden 1999 yılında emekli oldu. Halen, İzmir Platformu Başkanı olan Gürel, Atatürkçü Düşünce Derneği Genel Merkezi Bilim Danışma Kurulu Üyeliği yapmaktadır. Gürel, 2002-2017 yılları arasında on beş yıl İzmir Özel Türk Koleji Uşakizade Köşkü Müdürlüğü'nü yapmıştır. Çektiği fotoğraflarla birçok yurt içi ve dışı ödüller aldı. 2010 yılı Karşıyaka Belediyesi'nin çevre ödülüne layık görüldü.

Türkiye'nin en zengin Atatürk fotoğrafları arşivlerinden birine sahip olan Gürel, 1997 yılında itibaren 15 ayrı konu başlıklı 500'e yakın Atatürk fotoğrafları sergisi açmıştır. Bunlardan bazıları Anıtkabir, 2'nci Meclis, E.Ü. AKM, İzmir Özel Türk Koleji Uşakizade Köşkü ve İzmir Atatürk Müzesi sergileridir.

Gürel'in "Atatürk Destanı", "Cumhuriyet ve Kadın", "Anılarla Çanakkale Destanı", "Köy Enstitüleri Destanı", Kıbrıs Destanı, Devrim Şehitleri, Ermeni "Türk Ermeni İlişkileri ve "Nutuk" adlı belgeselleri vardır. Bu belgesellerle, Türkiye'nin birçok yerinde 8 bin'e yakın görsel konferans vermiştir.

Gürel'in, "Türk Ermeni İlişkileri (Yabancı Belgeler Işığında) Dünü ve Bugünü" adlı kitabı; 2005 yılında yayınlanmıştır. Hollanda'nın Rotterdam şehrinde, Gürel'in, "Atatürk ve Unutulmaz Anıları" adlı, 2009 yılında,

“Anılarla Çanakkale Geçilmez” kitabı ise 2010 tarihinde basılmıştır. 19 Mayıs 2012 tarihinde, Konak Belediyesi’nce “Fotoğraflarla Gazi İzmir’de” albümü yayımlanmıştır. 09 Eylül 2013 günü, İzmir Büyük Şehir Belediyesi (APIKAM) tarafından Gürel’in “Gazi’nin İzmir Anıları” kitabı basılmıştır. 2014 yılında ise; “Cumhuriyet ve Kazanımları” adlı fotoğraf albümü Ege Üniversitesi Rektörlüğü’nce basılmıştır. 2019 yılında ise “Atatürk Aramızda” albümü, Atatürkçü Düşünce Derneği Genel Merkezince basılmıştır.

Gürel’in, İş Bankası Yayınlarında çıkan, “Latife Mustafa Kemal” adlı kitabı, 15 yıllık bir çalışmanın ürünüdür.

Gürel, Karşıyaka’da Zübeyde Hanım’ın izlerini; vefat ettiği Köşk’ten ve mezarına kadar yirmi yıl ilgilenmiştir. Kadına Saygı Müzesi’nin oluşturulmasında Gürel ve Haluk Işık Danışmanlık yapmışlardır.

FERUZ BOZASLAN

23 Şubat 1983 tarihinde, İzmir’de doğdu. Cumhuriyet İlköğretim okulu ve Karşıyaka Lisesinde öğrenim gördü. Ardından Anadolu Üniversitesi Çalışma Ekonomisi Bölümünden mezun oldu. Askerliğini kısa dönem olarak Gaziantep’te yapan Bozaslan, yaptığı hizmetlerden dolayı, Kara Kuvvetleri Komutanlığı tarafından “Takdir Belgesi” aldı.

Küçük yaşta babasının Mobilya mağazasında esnaflık tecrübesiyle başladığı iş hayatına, askerlik sonrası sağlık sektöründe devam etti. Yerli bir ilaç firmasında; 1 yıl çalıştıktan sonra uluslararası bir firmaya transfer oldu. Burada satış alanında Türkiye 1.ve 2. likleri elde eden Bozaslan, 7 yıl sağlık sektöründe temsilci olarak görev yaptı.

Karşıyaka tarihinde bir ilk olan, 1930 yılında Atatürk ve Venizelos’un iki ülke arasındaki sportif faaliyetleri artırılması adına oynanan ve 3. dakikada yarıda kalan Karşıyaka-Lailapas dostluk maçını; 84 yıl sonra, 2014 yılında, 3. Dakikadan itibaren, tekrar oynanmasına katkı vermiştir. Yunanistan’da tekrar oynanan bu maçtan dolayı “Büyük Ödül”ü alan Bozaslan, Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi’nin “Fair Play” Ödülünü almıştır.

Karşıyaka Spor Kulübü Ana Yönetim Kurulunda, Sosyal Projeler/Halkla İlişkilerden Sorumlu Yönetici görevinde bulundu. Karşıyaka Spor Kulübü Tarih ve Müze Kurulu Yönetim Kurulu kurucu üyelerinden olan Bozaslan, 4 yıldır Karşıyaka Belediyesi bünyesinde görev yapmaktadır.

Karşıyaka Belediyesi Kùltür Mùdùrlùğù bünyesinde STK Kurumsal İletişim Sorumlusu olarak dernekler ve vakıflar işbirliğinde 70'in üzerinde etkinlik ve projelere katkı vererek yaşadığı yere ve ülkesine borcunu ödemektedir. Kendisinin deyimiyle yap-boz'un bir parçası olmaya çalışmaktadır.

2019 sonu itibariyle Özel Kalem Mùdùrlùğù Proje Biriminde görev yapmaya devam etmektedir.

Teşekkür

Atatürk'ün Karşıyaka'daki Adımlarını takip ederken, bu adımlara katkı koyan Zafer Falay, Deniz Köksal, Ahmet Talimciler, Hüseyin Tevfik, Yücel İzmirli, Vehbi Moğol, Yaşar Aksoy, Haluk Işık, Sinan Meydan, Kemal Baysak, Emre Zeyrek, Ömer Uz, Şebnem Göncü, Seydi Tütüncü, Nail Çetin, Can Özlü, Levent Karaörs, Kaya İşçimenler, Sedat Buz, Devran Akar, Arnavut Aydın, İbrahim Evrim Ayrıl, Mutlu Tekin, Barış Öğütçen, Emrah Albayrak, Erkan Kızıldağ, Sercan İşit, Hakan Yılmaz, Recep Tursun, Hasan Kaymak, Nurcan Durmaz ve Handan Konuş'a teşekkür ederiz.

Ahmet Gürel

Atatürk Araştırmacısı

Feruz Bozaslan

Karşıyaka Belediyesi

Özel Kalem Müdürlüğü

Proje Birimi

Atatürk'ün Karşıyaka ziyaretlerini bir de Zafer Falay, Deniz Köksal, Vehbi Moğol, Ahmet Gürel, Yücel İzmirli, Hüseyin Hamamcı'nın yorumlarıyla MadFramez&Afrika Film'in hazırladığı kısa belgeseli izlemek için aşağıdaki QR Kodu kullanabilirsiniz.

Atatürk'ün adımlarıyla gezmek Türkiye'yi... Ne büyük bir mutluluk verir bu ülkenin insanına...

Bu toprakları yeniden vatan yapan insanla, Atatürk'le birlikte onun gittiği yerlere yeniden gitmek, onun konuştuğu insanlarla yeniden konuşmak ne büyük bir şans olurdu.

Hele söz konusu olan İzmir ise, Karşıyaka ise bu gezi nasıl unutulmaz bir tat bıraktı gözlerde gönüllerde ve akıllarda.

İşte elinizdeki kitap sizi Atatürk'ün adımlarıyla Karşıyaka da bir yolculuğa çıkaracak. Atatürk'le birlikte Karşıyaka'yı yeniden gezeceksiniz.

O tarihi anlara yeniden tanık olacak, o tarihi mekanları yeniden göreceksiniz; her şeyden önce Atatürk'ün çok sevdiği Karşıyaka'yı Atatürk'le birlikte yeniden tanıyacaksınız.

SİNAN MEYDAN

**MİLLİ EGEMENLİĞİN 100. YILI ANISINA
KARŞIYAKA BELEDİYESİ ARMAĞANIDIR.**